

POREZNE PRIJEVARE U SUSTAVU OPOREZIVANJA POREZOM NA DODANU VRIJEDNOST

Jurilj, Helena-Iva

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split / Sveučilište u Splitu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:228:499112>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-25**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University Department of Professional Studies](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
SVEUČILIŠNI ODJEL ZA STRUČNE STUDIJE
SPECIJALISTIČKI DIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ
RAČUNOVODSTVO I FINACIJE**

HELENA-IVA JURILJ

ZAVRŠNI RAD

**POREZNE PRIJEVARE U SUSTAVU
OPOREZIVANJA POREZOM NA DODANU
VRIJEDNOST**

Split, rujan 2020.

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
SVEUČILIŠNI ODJEL ZA STRUČNE STUDIJE
SPECIJALISTIČKI DIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ
RAČUNOVODSTVO I FINACIJE**

HELENA-IVA JURILJ

ZAVRŠNI RAD

**POREZNE PRIJEVARE U SUSTAVU
OPOREZIVANJA POREZOM NA DODANU
VRIJEDNOST**

Split, rujan 2020.

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
SVEUČILIŠNI ODJEL ZA STRUČNE STUDIJE
SPECIJALISTIČKI DIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ
RAČUNOVODSTVO I FINACIJE**

PREDMET: POREZNE REGULATIVE

ZAVRŠNI RAD

KANDIDAT: Helena-Iva Jurilj

**TEMA ZAVRŠNOG RADA: POREZNE PRIJEVARE U SUSTAVU OPOREZIVANJA
POREZOM NA DODANU VRIJEDNOST**

MENTOR: Izv.prof.dr.sc. Damir Piplica

Split, rujan 2020.

SADRŽAJ:

SAŽETAK.....	6
SUMMARY.....	7
1. UVOD.....	8
1.1. Predmet i cilj rada	8
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja.....	8
1.3. Sadržaj i struktura rada	8
2. VRSTE POREZNIH PRIJEVARA	9
2.1. Kružna prijevarena	9
2.2. Akvizicijska prijevarena	15
2.3. Kontra prijevarena.....	15
3. IZBJEGAVANJE POREZA I POREZNA EVAZIJA.....	16
3.1. Porezna evazija	16
3.2. Sustav za otkrivanje poreznih prijevarena	17
3.3. Uzroci prijevarena	18
3.4. Tržišta podložna prijevarama	19
4. PRAVNA REGULATIVA U BORBI PROTIV PRIJEVARA	20
4.1. Opći porezni zakon i Kazneni zakon u Republici Hrvatskoj	21
4.2. Definicija prijevare u Kaznenom zakonu Republici Hrvatskoj	21
4.3. Zakonski okvir sustava poreza na dodanu vrijednost	24
4.3.1. Zakonski okvir sustava poreza na dodanu vrijednost u Europskoj uniji.....	24
4.3.2. Zakonski okvir sustava poreza na dodanu vrijednost u Republici Hrvatskoj	25
5. STRUKTURALNA RJEŠENJA	26
5.1. Mehanizam prijenosa porezne obveze	26
5.2. Rješenja uz pomoć administrativne suradnje.....	27

5.3. Tehnološka rješenja za suzbijanje poreznih prijevara	28
5.3.1. VLN	29
5.3.2. D-VAT	29
5.3.3. RTvat	30
5.4. Sličnosti i razlike sustava tehnoloških prevencija prijevara	30
6. INSTITUCIJE I ORGANIZACIJE U BORBI PROTIV PRIJEVARA	32
6.1. DORH – Državno odvjetništvo Republike Hrvatske	32
6.2. Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta-USKOK	36
6.3. Odjeli Ministarstva financija za nadzorne aktivnosti	38
7. ZAKLJUČAK.....	44
LITERATURA	45

SAŽETAK

POREZNE PRIJEVARE U SUSTAVU OPOREZIVANJA POREZOM NA DODANU VRIJEDNOST

Porez na dodanu vrijednost predstavlja najznačajniji prihod državnog proračuna Republike Hrvatske. Prijevare u sustavu oporezivanja porezom na dodanu vrijednost je sve prisutnija u Republici Hrvatskoj od kada je postala članica Europske unije i time dio jedinstvenog tržišta u sustavu oporezivanja porezom na dodanu vrijednost. Ovim radom pokušalo se pojasniti što mogu biti uzroci poreznih prijevara, te u kojim se oblicima mogu pojaviti porezne prijevare. U radu je opisano kako su organizirani sudionici PDV prijevara, koja je uloga, te karakteristike svakog od sudionika u transakcijama povezanim s tim prijevarama. Budući da PDV prijevare značajno utječu na državni proračun RH, ali i na proračune svih članica EU, opisano je koje su institucije nadležne za suzbijanje PDV-prijevara, te kojim se mjerama služe institucije u borbi protiv takvih prijevara, s posebnim osvrtom na nadležne institucije i mjere, kojima se služe u prevenciji i borbi protiv PDV prijevara. Na kraju su izneseni zaključci o učincima predmetne prijevare, čime je ostvarena svrha i cilj ovog rada.

Ključne riječi: porez na dodanu vrijednost, suzbijanje prijevara, kružna prijevare

SUMMARY

TAX FRAUD IN THE VALUE ADDED TAX SYSTEM

Value added tax is the most significant revenue of the state budget of the Republic of Croatia. Fraud in the value added tax system has been increasingly present in the Republic of Croatia since it became a member of the European Union and thus part of the single market in the value added tax system. This paper investigates the causes of tax fraud, and in what forms they can occur. The paper describes how the participants of VAT fraud are organized, what is the role, and the characteristics of each of the participants in transactions related to these frauds. Since VAT fraud significantly affects the state budget of the Republic of Croatia, but also the budgets of all EU members, it is described which institutions are responsible for combating VAT fraud, and what measures are used by institutions in the fight against such fraud, with special reference to competent institutions and measures, which are used in the prevention and fight against VAT fraud. Finally, conclusions are presented on the effects of the fraud in question, thus achieving the purpose and goal of this paper.

Key words: value added tax, anti-fraud, circular fraud

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet rada su porezne prijave u sustavu oporezivanja porezom na dodanu vrijednost. Porez na dodanu vrijednost (u nastavku teksta: PDV) ima središnje značenje u funkcioniranju jedinstvenog tržišta koje obuhvaća slobodno kretanje dobara, usluga, kapitala i ljudi. Provedba oporezivanja u različitim jurisdikcijama u prometu unutar Europske unije (u nastavku teksta: EU) ukazuje na ranjivost sustava kad je riječ o prijevarama i utajama, što je našlo potporu u postojećim modelima oporezivanja prometa, primjeni načela odredišta pri oporezivanju prometa unutar EU-a, nedostatku jedinstvene pravne podloge (ukidanje granične kontrole) te nepotpunoj i neučinkovitoj suradnji poreznih, policijskih i sudskih tijela na razini pojedinih članica i EU-a općenito. Transakcije između država članica oporezuju se PDV-om prema načelu odredišta, odnosno u onoj državi članici u kojoj dolazi do potrošnje. Međutim, isporuke dobara u transakcijama iz jedne u drugu državu članicu oslobođene su plaćanja PDV-a, a porezni obveznici koji obavljaju takve isporuke imaju pravo na odbitak pretporeza. Iz navedenog proizlazi da su PDV prijave potaknute upravo mehanizmom obračuna PDV-a, a njihovo je provođenje olakšano ukidanjem unutarnjih granica EU-a (1. siječnja 1993.) te od toga trenutka sustav plaćanja PDV-a pri uvozu više ne postoji.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja

Prilikom izrade završnog rada korištene su knjige, stručni i znanstveni članci, kao i relevantne web stranice. Svi izvori podataka koji su korišteni u ovom završnom radu nalaze se na popisu literature na kraju rada.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Rad se sastoji od sedam cjelina, uključujući uvod i zaključak. U prvom dijelu rada, uvodnom, opisuje se struktura rada. U drugom dijelu rada navedene su vrste poreznih prijevara. U trećem dijelu se objašnjava porezna evazija, mogući uzorci poreznih prijevara kao i tržišta koja su podložna poreznim prijevarama. U četvrtom dijelu navedena je pravna regulativa u borbi protiv poreznih prijevara. U petom dijelu definiraju se moguća strukturalna rješenja. U šestom dijelu navedene su institucije i organizacije u borbi protiv prijevara. U sedmom dijelu sumiraju se osnovni zaključci do kojih se došlo istraživanjem provedenim u radu. Nakon zaključnog dijela slijedi popis korištene literature.

2. VRSTE POREZNIH PRIJEVARA

Prijevara unutar zajednice putem trgovca koji nestaje predstavlja zlouporabu pravila PDV-a na prekogranične transakcije unutar zajednice EU. Ova prijevara najčešće je zastupljena u sektorima poput informacijske tehnologije i sektor vezan uz mobilne telefone. Iako je najčešće zastupljena u ovim sektorima s vremenom se sve više i širi na vrste imovina kao što su plemeniti metali, struja, plin i emisija kvota ugljika, te telekomunikacijske usluge. Osnovni model prijevare unutar zajednice putem trgovca koji nestaje uključuje organizirane aktivnosti koje nastoje iskoristiti razlike PDV-a unutar zemljama članicama EU jer se PDV od zemlje do zemlje različito tretira. Postoje dvije osnovne inačice prijevara unutar zajednice putem trgovca koji nestaje, a to su: kružna prijevara i akvizicijska prijevara, koje su u nastavku detaljnije objašnjene.

2.1. Kružna prijevara

Države članice EU na poreznim prijevarama povezanim s PDV-om gube velike iznose poreznih prihoda (100-tinjak milijardi eura na godinu), stoga se u njima velika pozornost posvećuje njihovu suzbijanju. Takve se prijevare najčešće povezuju s organiziranim kriminalom, odnosno organiziranim skupinama koje diljem Europske unije provode porezne prijevare te za svoje operiranje biraju zemlje u kojima je borba protiv takvih prijevara manje učinkovita. Kako bi se zaštitio državni proračun i spriječile prijevare s PDV-om, porezne uprave neprestano provode mjere za otkrivanje trgovačkih društava koja sudjeluju u njima te svim silama pokušavaju uvesti sustave koji omogućavaju rano otkrivanje poreznih prijevara (sustav VAIS, EUROFISC). Budući da je poreznim upravama teško pratiti maštovitost organiziranoga kriminala, prijevare se najčešće otkriju kad je porezni proračun već oštećen. Ulaskom u EU, odnosno primjenom prijenosa porezne obveze, hrvatski proračun također se našao na meti prijevara s PDV-om. Nažalost, o tome su naši poduzetnici slabo informirani iako zajedno s državnim financijama snose rizik. Naime, svi mi iz poreza pokrивamo gubitke u državnom proračunu, pa bismo se itekako zajedno s Poreznom upravom trebali potruditi da se spriječe takve porezne prijevare. Porezna uprava trebala bi se potruditi da ne stradaju nevini poduzetnici koji nisu znali ili nisu mogli znati da posluju s osobama uključenim u prijevaru te ih aktivno informirati o tom problemu objavljivanjem smjernica, naputaka i sl.¹

¹Dostupno na: <https://lider.media/preporuceno/porezi-kako-se-zastititi-od-kruznih-prijevara-s-pdv-om-125743>[16.08.2020.]

Kružna prijevarena s PDV-om obično funkcionira tako da tzv. trgovac koji nestaje (engl. missing trader) uveze robu/usluge iz druge zemlje članice, pri čemu ne plati PDV (prijenos porezne obveze), te zatim kroz niz društava, tzv. buffera, robe/usluge preprodaje uz malu ili nikakvu maržu. Pri tome svako od tih društava, osim onoga koje nestaje, ima pretporez i porez na robu/usluge, što završi vrlo malom obvezom PDV-a, te se na kraju proda krajnjem kupcu ili ponovno izvozi bez zaračunavanja PDV-a. Trgovac koji nestaje najčešće uredno prijavi PDV, ali ne uplati ga u državni proračun te nakon nekog vremena postane nedostupan poreznoj upravi, kupcima i dobavljačima. Društva 'bufferi' služe kako bi zavarala trag, otežala otkrivanje lanca poreznoj upravi i da krajnji kupci robe/usluge ne bi posumnjali da je riječ o poreznoj prijevarenosti. Roba koja se najčešće upotrebljava u takvim prijevarama jest ona koja je brzo utrživa (npr. tehnička) te koja ima veliku vrijednost i lagano se transportira. U prijevarama s PDV-om rjeđe se koriste uslugama jer je teže zavarati krajnje kupce; kad se upotrebljavaju, najčešće je riječ o prodaji raznih prava, npr. certifikata za ugljikov dioksid, razne VOIP usluge ili druge digitalne usluge na koje se plaća PDV. Konačna šteta za državni proračun nastaje kad krajnji kupci ili izvoznici iskoriste pravo pretporeza, a trgovac koji nestaje, a koji je robu naplatio, nije platio PDV. Kad se otkrije da taj trgovac nije platio porez, sve su transakcije već obavljene, nestali su i trgovac i novac iz transakcija, zbog čega prisilna naplata poreza najčešće nema nikakav učinak. Ta se situacija javlja i u 'buffer'-društvima. Tu počinju i problemi za poduzetnike koji su bili uvučeni u poslovanje s prevarantima.

Kad se kružna porezna prijevarena otkrije, praksa je Porezne uprave u Republici Hrvatskoj da provede povezani nadzor nad svim društvima u kupoprodajnom lancu i u pravilu svima u nizu ospori pravo pretporeza bez obzira na to je li društvo svjesno ili nesvjesno sudjelovalo u toj prijevarenosti. Problem je što Porezna uprava RH uopće nije educirala poduzetnike kako otkloniti rizik uvlačenja u poreznu prijevarenost i rizik osporavanja pretporeza. U naše zakone nisu uključene odredbe o obavezi provjere klijenta, pa ih rijetko tko provodi. Tako mnogi poduzetnici postaju kolateralne žrtve u lancu porezne prijevare i trpe velike gubitke zbog gubitka prava na pretporez za kupljenu robu ili usluge. Naime, prema presudi Europskoga suda pravde, Porezna uprava ima pravo uskratiti pravo na odbitak pretporeza ako dokaže da je poduzetnik znao ili je trebao znati da posluje s prevarantima. Dakle, ne provedete li razumne mjere procjene rizika, uključujući provjeru klijenta ili zanemarite upozoravajuće pokazatelje uključivosti u prijevarenost, riskirate osporavanje prava na odbitak pretporeza, što vam može izazvati velike materijalne gubitke i nepotrebne porezne sporove.

Poduzetniku u navedenom slučaju ne preostaje ništa drugo nego da u tijeku nadzora, žalbenom postupku i u postupku pred upravnim sudom dokazuje da nije znao ili nije mogao znati da posluje s prevarantima. Prema presudama Europskoga suda pravde, na koje se obično poziva i Porezna uprava tijekom nadzora, u točki 51. navedeno je da se trgovci koji su proveli sve mjere opreza koje bi se od njih mogle razumno zahtijevati moraju biti u stanju osloniti na zakonitost transakcija, bez rizika od gubitka prava odbitka pretporeza. Tu točku presude Europskoga suda pravde Porezna uprava u rješenju obično ne navodi, nego obično tijekom nadzora zaključuje da je poduzetnik trebao znati ili je znao da posluje s prevarantima. U postupku nadzora i/ili žalbenom postupku, ako se dogodi, pomoći će vam isključivo dokazi da ste klijenta provjeravali istražujući partnera u Sudskom registru kao i ovlaštene osobe, da ste u dostupnim bazama provjerili imaju osnivači imaju povijest osnivanja društava koje su završile u stečaju ili imaju evidentiran porezni dug, da imate brojeve telefona odgovornih osoba i/ili komercijalista, da ste ponude zaprimali pisanim putem i provjeravali cijene s ostalim dobavljačima, da imate saznanja da prodavatelj ima povijest u branši (provjera referencija), da su uvjeti plaćanja približno jednaki kao kod drugih dobavljača, da imate dokaz da je transakcija komercijalno opravdana (nabavljena roba prodaje se uz uobičajene trgovačke marže), da imate dokaz da ste provjeravali status ponuđenih dobara (zatražili deklaraciju ako se pokaže da je roba iz uvoza te da ste provjeravali uvoznika jednako kao dobavljača), dokaz da ste provjerili da dobavljač u trenutku kupoprodaje ima vrijedeći broj PDV-a.²

Budući da su se inozemne tvrtke već odavno susrele s problematikom prijevара s PDV-om i rizicima koji iz njih proizlaze, detaljno provjeravaju dobavljače. Ni s jednim dobavljačem ne uspostavljaju odnos ako nije dostavio popunjen formular koji pokazuje strukturu vlasništva, referencije i podatke o odgovornim osobama te ako taj dobavljač nakon izvršenih provjera nije uvršten u bazu odobrenih dobavljača. Taj formular jako slični upitniku kojim obveznici osiguravaju podatke prema Zakonu o sprječavanju pranja novca i financiranju terorizma. Bez obzira na to koliko povoljno nudite robu, nećete je moći prodati tvrtkama koje provode te postupke ako niste odobreni dobavljač. Nažalost, u Republici Hrvatskoj još nema ni dobro razvijenih postupaka provjere ni baze podataka ili programskih rješenja koja olakšavaju provedbu tih provjera, a ni Porezna uprava nije izdala točne naputke i smjernice. Stoga bi poduzetnici trebali sami smisliti postupke za provjeru novih poslovnih partnera i otvoriti

²Dostupno na: <https://lider.media/preporuceno/porezi-kako-se-zastititi-od-kruznih-prijevara-s-pdv-om-125743>[16.08.2020.]

evidencije o njima kako bi mogli dokazati da su provjeravali dobavljače te da nisu mogli znati ništa o njegovim prijevornim postupanjima

Zbog toga predlažemo svim poduzetnicima da oblikuju formular za potencijalne dobavljače koji sadržava pitanja o vlasnicima, odgovornim osobama, poslovnim partnerima (referencijama), poreznom statusu i drugim pitanjima nužnima za procjenu rizika. Svakako bi trebao sadržavati i izjavu odgovorne osobe da jamči za istinitost podataka. U sklapanju poslovnog odnosa s novim poslovnim partnerima dajte im formular i inzistirajte da ga popune prije uspostave poslovnog odnosa te nakon zaprimanja popunjenog formulara provjerite podatke u dostupnim izvorima. Naravno da sve podatke ne možete provjeriti u javno dostupnim podacima (npr. referencije), ali možete podatke o vlasnicima, odgovornim osobama i poreznom statusu. Osim popunjenog formulara od njih zatražite dokaz o nepostojanju poreznoga duga na određeni dan (prihvatljiva i porezna kartica iz E-porezne). Tako ćete vidjeti prijavljuje li potencijalni partner uredno porezne obveze i podmiruje li ih.³

Kružne prijevare se definiraju kao način organiziranog i sustavnog izvlačenja novca iz državnog proračuna iskorištavanjem nedostataka europskog poreznog sustava i kao takve predstavljaju jedan od najvećih poreznih problema s kojim se suočavaju države članice Europske unije. Prema podacima predstavnika Europolu procjenjuje se da 40 – 60 milijardi eura gubitaka godišnjih prihoda od PDV-a uzrokuju skupine organiziranog kriminala te da 2 % tih skupina stoji iza 80 % prijevara unutar Zajednice uz pomoć tzv. nestalog trgovca. Najveća značajka kružnih prijevara je da pošto se vrlo brzo odvijaju nije ih moguće lako uočiti a za posljedicu imaju niz problema koji ostaju nakon njih, te se u rijetkim slučajevima novac može ponovno vratiti u proračun. Kružna prijevare jedan je od najznačajnijih oblika tzv. MTIC fraud, prijevara na PDV-u u EU-u, a procjenjuje se da kroz ove sustavne oblike prijevara države članice gube 100 milijardi eura godišnje.⁴

Dobra i usluge u međunarodnoj razmjeni mogu se oporezivati prema načelu podrijetla ili prema načelu odredišta gdje se iznimnu važnost pridaje upravo načelu odredišta pošto on omogućuje mogućima prijevare unutar zajednice putem trgovca koji nestaje jer dobavljač ima pravo na odbitak PDV-a ili povrat ulaznog PDV-a pri izvozu u državu članicu. Mogućnosti prikrivanja prijevara su manje ukoliko je porezni sustav jednostavniji jer to omogućuje

³Dostupno na: <https://lider.media/preporuceno/porezi-kako-se-zastititi-od-kruznih-prijevara-s-pdv-om-125743> [16.08.2020.]

⁴ Podlipnik, J. (2012) „Missing trader intra community and carousel VAT frauds“, Croatian Yearbook of European Law & Policy, Vol. 8 p. 458

poreznim obveznicima lakše poštovati pravila. Za razliku od jednostavnijih poreznih sustava, složeni porezni sustavi koji imaju i veliki broj poreznih stopa dovodi često do nepridržavanja propisa, ali i poreznih zakona koji se često mijenjaju. MTIC fraud prijevarena uključuje sljedeće obvezne elemente:⁵

- transakcije poduzeća u najmanje dvjema država članicama,
- velik broj kupoprodajnih transakcija više poduzeća u kratkom razdoblju kako bi se prikriilo stvarne namjere te najmanje jednog nedostajućeg trgovca tzv. missing tradera.

Propisi su, na jednoj strani, pojednostavnili osnivanje društava, pa je radi olakšavanja početka gospodarske aktivnosti moguće osnovati društva j.d.o.o. s početnim „kapitalom” 10,00 kn što je ujedno značilo i veće mogućnosti za nastanak nestajućih trgovaca. Najviše je kružnih prijevarena primijećeno među lažnim trgovcima zlatom, sekundarnim sirovinama te u području kompjuterskih igrica, konzola, mobitela i ostale elektroničke opreme. Nakon pristupanja EU, u edukaciji hrvatskih službenika za borbu protiv prijevarena s PDV-om sudjelovali su stručnjaci poreznih uprava Bavarske i Nizozemske, kako bi naši službenici stekli vještine i znanja što su preduvjet uspješna otkrivanja prijevarena i primjene.⁶

Ministarstvo financija Hrvatske s ovim problemom odlučilo se boriti osnivanjem Samostalnog sektora za otkrivanje poreznih prijevarena (u nastavku teksta: SSOPP) i razvojem sustavne analize rizika u Poreznoj upravi usmjerenim na prijevarena s PDV-om što bi se moglo reći da je znatan korak naprijed u suprotstavljanju prijevarema i samom očuvanju proračunskih prihoda.

U prvom tromjesečju 2015. u sastavu Ministarstva financija započeo je djelovati SSOPP. Ustrojen je kao središnja nacionalna služba za prikupljanje, kontrolu, analitičku obradu i razmjenu podataka, a cilj postojanja mu je otkrivanje rizičnih obveznika sudionika organiziranih poreznih prijevarena, posljedicom kakvih su velike porezne utaje, osobito u međunarodnim prijevarema u području PDV-a (kružne i lančane transakcije, fiktivne isporuke i sl.), otkrivanje fizičkih osoba koje posjeduju imovinu znatne vrijednosti, stečenu nezakonito bez pokrića u zakonitim primicima te otkrivanje imovine poreznih dužnika neobuhvaćene mjerama ovrhe ili je radi onemogućivanja naplate poreznog duga prenesena na druge osobe. Usporedbom propisana djelokruga i metodologije rada SSOPP-a može se primijetiti da postoje određene sličnosti sa FIOD-om, iako prema broju zaposlenih SSOPP je daleko manja

⁵ Raspudić, R. (2004) „Kriminalne zlouporabe sustava PDV-a“, Porezni vjesnik, Zagreb, Vol.13 p. 66

⁶Dorić Škeva A. i Ramljak G. (2015.) Uloga analize rizika u sprječavanju PDV prijevarena [online].

Dostupno na: <http://www.ijf.hr/upload/files/file/PV/2015/11/doric.pdf>

jedinica. Za SSOPP se može reći i da je nadgradnja u analitičko – obavještajnom smislu s ciljem pronalazjenja značajnijih poreznih utaja, koje u nastavku poreznog postupka utvrđuje i naplaćuje Porezna uprava. Porezna uprava konstantno upozorava na kružne prijevare te upozorava poduzeća da budu vrlo oprezna ako posluju s drugima i ukažu im se neke od ovih aktivnosti:

- novoosnovana ili nedavno aktivirana tvrtka bez poslovne ili financijske povijesti
- kontakt osobe slabo poznaju ponuđena dobra i specifično tržište
- ponude/kontakti kojima se nudi laka i brza zarada „bez poslovnog rizika“
- ponovljene ponude s istim ili nižim cijenama i malom ali stalnom dobiti
- upute za plaćanje trećim osobama ili na račune u poreznim oazama
- ponuđeni zajam bez osiguranja plaćanja s nerealnim kamatnim stopama i/ili uvjetima
- upute dobavljača za plaćanjem manje od pune cijene (a često i manje od zaračunatog PDV-a
- osobe s prethodnom povijesti trgovine na veliko robom „visoke vrijednosti i malog volumena“, primjerice računala i dijelovi za računala, mobilni telefoni, igraće konzole i sl.
- osnovane tvrtke koje su nedavno promijenile vlasnika – novi vlasnici koji nemaju prethodnog iskustva niti povijest poslovanja u djelatnosti poduzeća s kojim posluje
- nove tvrtke kojima upravljaju osobe bez prethodnog znanja o dobrima – unajmljuju stručnjake iz sektora tvrtki s kojima posluju
- registrirane adrese poslovanja u stambenim prostorima, kratkoročno unajmljenim poslovnim ili uredima „iz usluge“.

Naravno da uz sve ove aktivnosti uvijek se treba služiti i zdravim razumom odnosno logikom i nikad nije dosta opreza prema poslovnim prilikama koje izgledaju predobro da bi bile točne i ispravne. Hrvatska bi u svojoj borbi protiv kružnih prijevara trebala svakako uzeti u obzir i koristiti iskustva uspješnih zemalja tako da ih prilagodi domaćim uvjetima pošto PDV prijevare izravno utječu na konkurentnost poduzetnika kako na hrvatskom tako i Na zajedničkom EU tržištu.)

2.2. Akvizicijska prijevara

Akvizicijska prijevara odnosi se na prodaju uvezene robe po nultoj stopi PDV-a na domaćemu crnom tržištu. Uvoznik nakon prodaje ne zaračunava PDV na oporezive isporuke, pa tako robu može prodati jeftinije nego ostali sudionici na tržištu. Budući da ne naplaćuje PDV, neposredno oštećuje državni proračun. Nakon obavljene jedne prodaje trgovac nestaje. Ovo je kazneno djelo prilično lako dokazati, pa je i procesuiranje lakše.⁷

2.3. Kontra prijevara

Za kontra prijevaru se kaže da ona predstavlja svojevrsnu inačicu kružne prijevare. Princip je isti kao i kod kružne prijevare samo što ovdje porezni obveznik sudjeluje u dvije odvojene vrste lanca transakcija gdje je jedna vrsta transakcija legalna, a cilj provođenja jeste prikrivanje kružne prijevare. Ovdje se u stvari radi o kružnoj prijevari gdje se uključuju poduzetnici koji posluju legalno, a služe za odvlačenje pozornosti sa sumnjivih poslova. Na svaku isporuku u lancu obračunavaju određenu zaradu te tako prikazuju stvaran poslovni događaj. To ima za cilj da se izbjegne privid pravnog posla. A sukladno čl.11. Općeg poreznog zakona⁸ propisuje da u slučaju prikrivanja pravnog posla prividnim pravnim poslom, osnovica za oporezivanje postaje prikriveni pravni posao. Kako se radi o starim poduzetnicima s već uhodanim poslovima teško je dokazati da se radi o prividnom pravnom poslu.

⁷ Bejaković P.; Organizirani kriminal umiješan u prijevare i utaje poreza

Dostupno na: <https://www.ijf.hr/upload/files/file/PV/2016/1/bejakovic.pdf>[24.08.2020.]

⁸ Opći porezni zakon (Narodne novine 147/08., 18/11., 78/12., 136/12., 73/13., 26/15. i 44/16)

3. IZBJEGAVANJE POREZA I POREZNA EVAZIJA

Danas su vlade svih država svijeta u borbi s gubitkom prihoda što ga prouzročuje prijenos investicija u zemlje s nižim poreznim opterećenjem jer taj gubitak prihoda zapravo nastaje uslijed izbjegavanja plaćanja poreza ili porezne evazije odnosno utaje. Jedan od glavnih izvora poreznih prihoda država Europske unije jeste PDV. Kako je PDV toliko značajan porezni prihod ni ne čudi što su i prijevare u svezi s njime dosta rasprostranjene. Oporezivanje je u nadležnosti svake države članice, ali smatra se da je najučinkovitije rješenje ukoliko se zajednički sve zemlje postave u borbi protiv prijevare. Zbog sve veće potrebe za zajedničkim djelovanjem od 7. listopada 2010. godine na snazi je Uredba Vijeća (EU) o administrativnoj suradnji i suzbijanju prijevare u području PDV-a kojom je omogućena automatska razmjena informacija na razini Europske unije kojoj je pristupila i Hrvatska ulaskom u zajednicu, odnosno 1. srpnja 2013. godine .

3.1. Porezna evazija

Porezni obveznici porez osjećaju kao teret te zbog te činjenice sasvim je očekivano da je kod gotovo svih poreznih obveznika izražen otpor plaćanju poreza. Ako postoji prostor za izbjegavanje poreza porezni obveznik će to iskoristiti, te ako porezno opterećenje raste i on će povećati u većini slučajeva svoj otpor prema plaćanju poreza. Za neplaćanje poreza kaže se da ima dva aspekta i to: zakonita porezna evazija ili prihvatljiva (legalna) evazija poreza i s druge strane nezakonita porezna evazija ili nedopuštena (ilegalna) evazija poreza. Kod zakonske porezne evazije je karakteristično da porezni obveznik određenim radnjama ili propuštanjem određenih radnji ne dolazi u sukob sa zakonom te će biti u mogućnosti da nekažnjeno ne plati porez. Za razliku od zakonske kod nezakonske porezne evazije porezni obveznik zbog izbjegavanja plaćanja poreza dolazi u sukob sa zakonom ili drugim pravnim propisima. Najčešće se izbjegavanje plaćanja poreza temelji na prazninama tzv. „rupama“ u zakonskim propisima i to zbog nedorečenosti, nepreglednosti i raznih nejasnoća poreznog sustava. Gledajući međunarodnu razinu vidljivo je da porezni obveznici imaju mogućnost izbjegavati plaćanje poreza na način što će iskoristiti četrdeset različitosti poreznih sustava drugih zemalja odnosno njihove nedostatke. Hrvatskim poreznim obveznicima od ulaska u Europsku uniju je otvorena tzv. isporuka dobara na daljinu i ona se smatra jednom od najčešćih otvorenih “prilika” takvog slučaja. Kod ovlaštenih službenika u RH u većini slučajeva prisutna je dilema kada se nalaze u situaciji kada moraju odrediti da li utvrđenu

činjenicu neplaćanja poreza okarakterizirati kao prekršaj, a kada kao kazneno djelo. Do dileme dolazi iz razloga pošto su u radnji izvršenja kaznenog djela utaje poreza i carine sadržana i obilježja poreznih prekršaja. Što se tiče samog poreznog morala odnosno osjećaja i dužnosti ispunjenja porezne obveze možemo reći kako zemlje koje su visoke razvijene imaju i jači razvijeniji porezni moral dok u zemljama sa slabo razvijenom ekonomijem porezni moral je daleko niži.

3.2. Sustav za otkrivanje poreznih prijevara

Krajnji rezultati prijevara u svakom segmentu za društvo kao i za bilo koju djelatnost imaju dugotrajan, negativan utjecaj ne samo na one koji su pretrpjeli štetu nego i na društvo u cjelini.

U današnje vrijeme komercijalno forenzičko računovodstvo dobiva na sve većem značenju te postaje sve više zastupljeno i popularizirano. U naprednijim zemljama postoje certificirani forenzički računovođe dok u ostalim zemljama za obavljanje komercijalne forenzike ne postoje neka posebna ovlaštenja. To se najbolje vidi iz postojanja kod nekih tvrtki, a posebno banaka i osiguravajućih društava u SAD-u i Kanadi vlastitih odjela za forenzičko računovodstvo i poslovnu forenziku.

Postoji nekoliko događaja koji su doveli do porasta broja forenzičara i potrebe za forenzičnim računovodstvom, a to su:⁹

- mnoge tvrtke su rekle da su bile žrtve prijevara,
- sve je veći broj tvrtki koje su imale slučajeve korupcije i podmićivanja,
- znatno se uvećao broj financijskih izvješća u kojima je utvrđeno pogrešno prikazivanje,
- prijevare u obliku prikazivanja gubitaka na imovini u prosjeku rastu,
- preko trećina prijevara otkrivene su slučajno, primjenom uobičajenih postupaka detekcije prijevara.

Uz navedene događaje koji su doveli do porasta potrebe za forenzičkim računovodstvom iznimno je važna i činjenica kako porezne prijevare djeluju na državu. Procjenjuje se da kroz te sustavne oblike prijevara države članice gube 100 milijardi eura godišnje. Države gube tako

⁹ Budimir, N. (2016.) Forenzično računovodstvo i njegova uloga u otkrivanju računovodstvenih prijevara [online]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/160997> [17.08.2020.]

velike iznose novca iz razloga jer dok država shvati da je riječ o prijeviri poduzeće koje duguje porez na dodanu vrijednost (nadalje PDV) više ne postoji i on se ne može naplatiti te samim time država je oštećena za taj iznos novca. Kako bi suzbila porezne prijevare, Komisija je donijela akcijski plan i dvije preporuke, jednu o agresivnom poreznom planiranju, a drugu o poticanju odgovornog ponašanja u poreznim pitanjima. Prijevira u vezi s PDV-om izuzetno je štetna praksa zbog koje se preusmjeravaju veliki iznosi proračunskih prihoda država članica i istodobno potkopavaju njihovi napori da uspješno konsolidiraju svoje javne financije. Stoga je za njih prijeko potrebna poboljšana i stalna međusobna suradnja kako bi se osmislile sveobuhvatne i cjelovite strategije za borbu protiv prijevira, posebno uzimajući u obzir postojeća proračunska ograničenja u EU-u te porast e-trgovine i internetske trgovine zbog kojih je oslabljen teritorijalni nadzor nad naplatom PDV-a.

3.3. Uzroci prijevira

Zbog specifičnosti oporezivanja prometa u međunarodnim transakcijama, od važnosti je legislativno određenje države pri oporezivanju PDV-om, izbjegavajući tako dvostruko oporezivanje ili poreznu evaziju. Rješenje se nalazi u odabiru modela oporezivanja prema načelu odredišta ili načelu podrijetla.¹⁰ Zbog slobodnog tržišta (1993.) dolazi do uklanjanja graničnih kontrola. Usvojen je prijelazni sustav pod kojim se poslovne transakcije unutar EU-a oporezuju u državi članici odredišta, prema legislativnim uvjetima svake države zasebno. Na ukupnu se prodaju primjenjuje nulta stopa PDV-a, a PDV na kupnju s pravom na odbitak pretporeza, ne zaračunava se.¹¹ Pritom je važno napomenuti da pri transakcijama unutar EU-a oporezivi događaj nastaje u trenutku stjecanja dobara, odnosno kada se isporuka sličnih dobara smatra obavljenom unutar područja države članice.¹² Kao što je supra navedeno, dobra i usluge u međunarodnoj razmjeni mogu se oporezivati prema načelu podrijetla ili načelu odredišta. Načelo podrijetla oporezuje izvoz dobara i usluga, dok su ona koja se uvoze oslobođena plaćanja PDV-a. Načelo odredišta djeluje suprotno – oslobađa izvoz, dok je uvoz dobara i usluga u pravilu oporeziv. Prednost načela odredišta opravdana je činjenicom jednakog poreznog tretmana domaćih i uvezenih proizvoda na domaćem tržištu. Upravo takav sustav obračuna omogućava PDV prijevare jer isporučitelju daje pravo na odbitak PDV-a ili povrat pretporeza pri izvozu u državu članicu.

¹⁰ Jelčić, B.; Lončarić-Horvat, O.; Šimović, J.; Arbutina, H.; Mijatović, N., *Financijsko pravo i financijska znanost*, Narodne novine, Zagreb, 2008., str. 408.

¹¹ Članci 138. i 169. Direktive Vijeća 2006/112/EZ o zajedničkom sustavu poreza na dodanu vrijednost u odnosu na mehanizam brze reakcije na prijevira u vezi s PDV-om (SL L347 od 11. prosinca 2006.).

¹² Članak 68. Direktive Vijeća 2006/112/EZ.

Negativna posljedica primjene načela podrijetla u međunarodnoj razmjeni ogleda se u tome što na tržištu dolazi do različitog poreznog opterećenja zbog različitih poreznih stopa. Pozitivni učinci mogu se očekivati samo u slučaju harmonizacije stopa PDV-a u svim državama članicama, dok se oporezivanjem na temelju načela odredišta osigurava ravnopravna konkurencija na domaćem tržištu između domaćih i uvezenih proizvoda.¹³

3.4. Tržišta podložna prijevarama

PDV prijevare, u okvirima EU-a, pojavile su se početkom 21. stoljeća. Kao što je supra navedeno, potencira ih primjena načela odredišta u B2B transakcijama s primjenom nulte stope, dok izvoznici dobara imaju pravo odbitka pretporeza. Tome pridonosi i ukidanje graničnih kontrola u EU-u što onemogućuje države članice da operativnim postupcima kontroliraju protok dobara i u konačnici dovodi do zaključka da se kontrola transakcija pri primjeni nulte stope odvija samo između poduzetnika. Prijevare se najčešće događaju pri transakcijama dobrima velike vrijednosti koje se zbog svoje veličine lako prevoze, iako su zabilježene i prijevare u transakcijama s dobrima poput starog željeza, dragocjenih kovina i slitine, automobila i sl.¹⁴

Posljednjih je godina uočen trend PDV prijevara u okviru trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova što rezultira financijskom štetom velikih razmjera. Praksa ukazuje na postojanje više od četrdeset komercijalnih tržišta pogođenih PDV prijevarama. Prijevare su zapažene u svim vrstama transakcija, ali najštetnije su one koje nisu detektirane na listi Europske komisije, uspoređujući ih s osjetljivim dobrima i uslugama u COM (2009) 511. Otegotna okolnost za provođenje PDV prijevara u transakcijama s dobrima nalazi se u legislativnoj odredbi sukladno kojoj dobra moraju biti isporučena, a usluge i nematerijalna imovina na raspolaganju. Međutim, isporuke usluga velike vrijednosti i dalje su podložne PDV prijevarama zbog specifičnosti svoje prirode.

¹³ Jelčić et al., op. cit. u bilj. 12, str. 389.

1. ¹⁴ Cindori S.; Zakarija A., Prevenција prijevара u sustavu poreza na dodanu vrijednost u okvirima europske unije, Dostupno na: [file:///C:/Users/Korisnik/Downloads/cindori_zakarija%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Korisnik/Downloads/cindori_zakarija%20(1).pdf), [18.08. 2020.]

4. PRAVNA REGULATIVA U BORBI PROTIV PRIJEVARA

U Republici Hrvatskoj među najznačajnijim zakonima koji se bave regulativom i obradom prijevара i poreznih prijevара su: Opći porezni zakon, Kazneni zakon, Zakon o porezu na dodanu vrijednost, Zakon o fiskalizaciji u prometu gotovinom, Zakon o Carinskoj službi i Zakon o Poreznoj upravi. Zakon o fiskalizaciji u prometu gotovinom je vrlo značajan zakon pošto predstavlja skup mjera koju provode obveznici fiskalizacije kako bi se omogućio efikasan nadzor ostvarenog prometa u gotovini.¹⁵ Provedba ovog Zakona je pod nadzorom Ministarstva financija, Porezne i Carinske uprave. Zakonom o Carinskoj službi uređuju se djelokrug rada, poslovi i organizacija Ministarstva financija, Carinske uprave, carinske ovlasti te obveze i odgovornosti carinskih službenika i njihov položaj.¹⁶

Zakon se sastoji od deset dijelova i to: prvi dio koji se odnosi na opće odredbe, zatim sljedeći dio koji se odnosi na poslove carinske službe, treći dio na unutarnje ustrojstvo, upravljanje i poslovi unutarnjih ustrojstvenih jedinica, carinske ovlasti u četvrtom dijelu, u petom dijelu je objedinjen unutarnji nadzor i unutarnja kontrola, prekršajni postupak nalazi se u šestom dijelu, zatim slijede posebnosti u pravima, obvezama i odgovornosti carinskih službenika, u osmom dijelu sadržana je odgovornost za povrede službene dužnosti, prekršajne odredbe nalaze se u devetom dijelu, te na kraju deseti dio odnosi se na prijelazne i završne odredbe. Zakon o Poreznoj upravi karakterističan je po tome što se njime uređuju poslovi i unutarnje ustrojstvo Porezne uprave, ovlasti, prava, obveze i odgovornosti službenika i namještenika Porezne uprave te sredstva za rad i stručno usavršavanje službenika.¹⁷ Ovaj zakon je vrlo važan pošto porezna uprava priprema i izrađuje nacрте prijedloga zakona i drugih propisa radi jačanja i napretka poreznog sustava, uz to predlaže i promjene porezne politike, poreznih i drugih propisa, te u konačnici i jer vrši naplatu poreza i doprinosa te provodi porezni nadzor. U nastavku su detaljnije opisani Opći porezni zakon i Kazneni zakon, te definicija prijevара u Kaznenom zakonu RH kao i zakonski okvir PDV-a u RH i EU.

¹⁵ Zakon o fiskalizaciji, NN 133/12, 115/16

¹⁶ Zakon o Carinskoj službi, NN 68/13, 30/14, 115/16

¹⁷ Zakon o Poreznoj upravi NN 115/16

4.1. Opći porezni zakon i Kazneni zakon u Republici Hrvatskoj

Opći porezni zakon uređuje odnos između poreznih obveznika i poreznih tijela koja primjenjuju propise o porezima i drugim javnim davanjima, ako posebnim zakonima o pojedinim vrstama poreza i drugim javnim davanjima nije uređeno drukčije i predstavlja zajedničku osnovu poreznog sustava.¹⁸ Opći porezni zakon sastoji se od dva dijela i devet poglavlja od kojih neka poglavlja imaju i svoje zasebne odjeljke. U prvom dijelu objašnjeni su osnovni pojmovi Zakona, primjena poreznih propisa kao i postupanje poreznih tijela te prava i obveze iz odnosa. Poglavlja drugog dijela Zakona odnose se na porezno-pravni i porezno dužnički odnos, opće postupovne odredbe, ovršni postupak, posebne odredbe o postupku utvrđivanja zlouporabe prava, pravni lijek, prekršajne odredbe, ovlasti Vlade Republike Hrvatske te zadnje poglavlje koje se odnosi na prijelazne i završne odredbe.

Uz Opći porezni zakon značajan za prijevare je i Kazneni zakon. Kaznena djela sadržana u Kaznenom zakonu protiv sigurnosti platnog prometa i poslovanja su: krivotvorenje, pranje novca, povreda, ravnopravnosti u obavljanju gospodarske djelatnosti, pogodovanje vjerovnika, zlouporaba stečaja, obmanjivanje kupaca, povreda prava industrijskog vlasništva, utaja poreza, povreda obveze vođenja poslovnih knjiga, stvaranje monopolističkog položaja, nesavjesno gospodarsko poslovanje, zlouporaba ovlasti u gospodarskom poslovanju, prijevara u gospodarskom poslovanju, štetni ugovori, primanje i davanje mita. Postoje i ostala kaznena djela iz područja gospodarskog kriminala, a to su: zlouporaba čeka i kartice, prijevara, računalna prijevara, povreda prava autora, povreda prava prijavljenog ili zaštićenog izuma, lihvarski ugovor. U nastavku data je definicija prijevare u Kaznenom zakonu RH i zakonski okviru sustava PDV-a.

4.2. Definicija prijevare u Kaznenom zakonu Republici Hrvatskoj

Zakonska definicija gospodarskog kriminaliteta Hrvatske ne postoji, već taj pojam se nalazi u desetak kaznenih djela iz Kaznenog zakona. Gospodarski kriminalitet je sveukupnost kažnjivih djela u sferi upravljačkih, izvornih i nadzornih funkcija u gospodarskim subjektima. Temeljna stvar protiv koje se bore brojni forenzičari jeste svakako i prijevara. Kod same definicije prijevare treba obratiti pažnju i na pojam pogreška što nije isto što i prijevara. Za pogrešku možemo reći da se odnosi na namjeran pogrešan prikaz u financijskom izvještaju, uključujući izostavljanje iznosa ili obavljene informacije, primjerice:

¹⁸ Opći porezni zakon, NN 115/16

- pogreška u prikupljanju ili obradi podataka koji se koriste u sastavljanju financijskog izvještaja
- neutemeljena računovodstvena procjena nastala zbog popusta ili pogrešnog prikazivanja činjenica
- pogreška u primjeni računovodstvenih načela koje se odnose na iznos, mjerenje, priznavanje, klasificiranje, način prezentiranja ili obavljanja.

Za razliku od pogreške prijevara predstavlja namjerno varanje druge osobe tj. lažan čin radi dovođenja u zabludu druge strane. Upravo zbog ove činjenice prijevara se može učiniti jedino s namjerom i to na način kako bi se nešto prešutjelo ili saznalo što može biti i na korist ali i na štetu poduzeća od strane kako njegovih zaposlenika tako i od nekih eksternih osoba. U odredbama Kaznenog zakona prijevara je definirana u NN u članku 236. kao : „Tko s ciljem da sebi ili drugome pribavi protupravnu imovinsku korist dovede nekoga lažnim prikazivanjem ili prikrivanjem činjenica u zabludu ili ga održava u zabludi i time ga navede da na štetu svoje ili tuđe imovine nešto učini ili ne učini, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina“¹⁹. Kako se prijevara smatra kaznenim djelom protiv imovine i kao takva spada u skupinu zajedno sa razbojništvom, utajom, krađom i zlouporabom itd. i na osnovu toga sadrži tri bitna kaznena dijela:²⁰

- stjecanje imovinske koristi: novčane vrijednosti, imovine ili usluge tj. pokretnih stvari
- prikrivanje činjenica: podataka, informacija, transakcija, isprava i to sve kako bi se pridobila korist ili prikrla šteta a poznatiji je naziv za ovo korupcija
- lažno prikazivanje podataka i informacija: radi utaje poreza,carine, trošarina i prikazivanja boljeg rezultata poduzeća.

Kod neto spomenutih kaznenih dijelova treba svakako istaknuti treći dio iz razloga pošto se tu ne mora nužno raditi o namjernoj i svjesnoj prijevari već može biti posljedica i sasvim obične tiskarske ili matematičke pogreške kao i neki nenamjerni propust odnosno pogrešno tumačenje podataka i informacija. Upravo zbog ovog razloga veoma je važna namjera u razlikovanju pogreške i prijevare što nije uvijek jednostavno u praksi.

¹⁹ NN 125/11, Kazneni zakon, članak 236

²⁰ Vitezić, N. (2001). Uloga internih revizora u sprječavanju prijevara i pogrešaka, Zagreb p. 209.

Glavni pokazatelji prijevare, mogu se podijeliti na:²¹

- pokazatelji prijevara iz financijskih izvješća i poreznih prijavi,
- pokazatelji prijevara iz poslovne dokumentacije,
- knjigovodstveni pokazatelji prijevara,
- pokazatelji prijevare iz blagajne i žiro-računa,
- organizacijski pokazatelji prijevare,
- pokazatelji prijevare iz identiteta.

Iako danas postoje različite metode otkrivanja i sprječavanja prijevara interni revizori trebaju imati odgovarajuće potrebno znanje kako bi mogli dobro odlučiti u svezi o odgovarajućim sredstvima sprječavanja pojedinog tipa ili vrste prijevare. Interni revizori s obzirom na različite vrste prijevare teško ih otkrivaju prije svega zbog tri razloga:²²

- pružanje usluge – smatra se da revizor pruža dobru uslugu i da njegov ugled raste ako uspije pronaći prijevaru
- samozaštite – interni revizor mora poštovati kodeks etike ako je pronašao kaznena djela te mora reagirati kod najviših instanci u poduzeću; ako je u prijevaru umiješan top menadžment onda i izvan njega
- odgovornosti prema društvu – revizora uvijek treba voditi načelo javnog interesa, dakle treba svoj posao obaviti kvalitetno.

S obzirom na vrste prijevara prema Kaznenom zakonu u nastavku su detaljnije objašnje računalna prijevara te prijevara u gospodarskom smislu.

²¹ MRevS 240 - Revizorova odgovornost da u reviziji financijskih izvještaja razmotri prijevare i pogreške, Narodne novine br. 28/07

²² Vitezić, N. (2001). p. 210.

4.3. Zakonski okvir sustava poreza na dodanu vrijednost

4.3.1. Zakonski okvir sustava poreza na dodanu vrijednost u Europskoj uniji

U zemljama članicama Europske unije Direktiva 112/2006/EZ²³ predstavlja ključno ishodište zakonskog uređenja sustava PDV-a, a u primjeni je od 1. siječnja 2007. godine te je zamijenila dotadašnju Šestu Direktivu 77/388/EEZ²⁴²⁵.

Direktiva o zajedničkom sustavu poreza na dodanu vrijednost Direktiva o usklađivanju zakona država članica koji se odnose na porez na promet - Zajednički sustav poreza na dodanu vrijednost: jedinstvena osnovica za razrezivanje. Uz nju, na ovaj sustav oporezivanja odnose se i sljedeće direktive:

- Direktiva Vijeća 2008/9/EZ (povrat PDV-a - porezni obveznici sa sjedištem u EU),
- Trinaesta Direktiva Vijeća 86/560/EEZ (povrat PDV-a - porezni obveznici bez sjedišta u EU),
- Direktiva 2003/132/EZ (oslobođenje od plaćanja PDV-a kod uvoza),
- Direktiva Vijeća 2006/79/EZ (oslobođenje od plaćanja PDV-a za privatne pošiljke) i
- Direktiva Vijeća 2007/74/EZ (oslobođenje od plaćanja PDV-a na uvoz robe za osobe koje putuju iz trećih zemalja).

Direktiva se primjenjuje na svih 28 zemalja članica koje zapravo Europska unija i obuhvaća. Između zemalja članica od 1. siječnja 1993. napušten je sustav kontrola na graničnim prijelazima u cilju uspostavljanja jedinstvenog tržišta za slobodno kretanje dobara, usluga, osoba i kapitala. Temeljne karakteristike PDV-a:

- opći porez koji se u pravilu primjenjuje na sve poslovne aktivnosti koje uključuju proizvodnju i prodaju dobara te pružanje usluga;
- porez na potrošnju jer njegov teret snose krajnji potrošači, što znači da nije izravna naknada za poslovne subjekte;

²³ Direktiva o zajedničkom sustavu poreza na dodanu vrijednost, Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006L0112&from=EN> [25.08.2020.]

²⁴ Direktiva o usklađivanju zakona država članica koji se odnose na porez na promet - Zajednički sustav poreza na dodanu vrijednost: jedinstvena osnovica za razrezivanje, Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=DD:09:001:FULL:HR&from=HR> [25.08.2020.]

²⁵ Kalčić, R. (2013) Oporezivanje porezom na dodanu vrijednost od 1. srpnja 2013. Porezni vijesnik, Dostupno na: <http://www.ijf.hr/upload/files/file/PV/2013/7-8/kalcic.pdf> [25.08.2020.]

- naplaćuje kao postotak od cijene pa je stvarni porezni teret vidljiv u svakoj fazi lanca proizvodnje i prodaje;
- prikuplja frakcijski na način da porezni obveznici od iznosa PDV-a na svoje oporezive isporuke odbiju iznos PDV-a kojeg moraju platiti svojim dobavljačima za transakcije koje se odnose na poslovnu aktivnost, čime se postiže da je porez neutralan bez obzira na broj uključenih transakcija;
- u državni proračun uplaćen od strane poreznog obveznika, ali je taj trošak zapravo plaćen od strane krajnjih potrošača unutar cijene što ga čini neizravnim porezom.

4.3.2. Zakonski okvir sustava poreza na dodanu vrijednost u Republici Hrvatskoj

Punopravna članica zajednice Europske unije Hrvatska je postala je 1. srpnja 2013. godine. Zakon o PDV-u se primjenjuje na području Hrvatske koje se označava pojmom „tuzemstvo“. S obzirom na to da se članice Europske Unije više ne tretiraju inozemstvom u smislu Zakona, uvedeni su pojmovi „područje Europske unije“ i „područje države članice“ koje označuju područja na koja se primjenjuje Ugovor o osnivanju same Unije. Za svaku zemlju koja nije područje Europske Unije upotrebljava se pojam „treća zemlja”²⁶.

²⁶ (NN 73/13, 99/13, 148/13, 153/13, 143/14, 115/16, Zakon o porezu na dodanu vrijednost, članak 3)

5. STRUKTURALNA RJEŠENJA

Jedan od načina rješavanja fenomena PDV prijevara predstavljaju strukturalne promjene sustava oporezivanja. U tom cilju Vijeće EU-a može ovlastiti svaku državu članicu za uvođenje posebnih mjera koje odstupaju od odredaba Direktive 2006/112/EZ o zajedničkom sustavu PDV-a (u nastavku teksta: Direktiva 2006/112/EZ) kako bi se pojednostavnio postupak naplate PDV-a i spriječila porezna utaja ili izbjegavanje plaćanja poreza. Radi zaustavljanja i suzbijanja utvrđenog trenda rasta prijevara i stvaranja znatnih proračunskih gubitaka, Vijeće EU-a donijelo je dvije direktive o izmjeni Direktive 2006/112/EZ: Direktivu 2013/42/EU o zajedničkom sustavu PDV-a u odnosu na mehanizam brze reakcije na prijevaru s PDV-om i Direktivu Vijeća 2013/43/EU zajedničkom sustavu PDV-a u vezi s neobveznom i privremenom primjenom mehanizma obrnutog oporezivanja na isporuke određenih dobara i usluga podložnih prijevari.

5.1. Mehanizam prijenosa porezne obveze

Prijenos porezne obveze (engl. reverse charge) podrazumijeva prijenos obveze plaćanja PDV-a s prodavatelja na kupca, iako bi primjena ovog pristupa mogla prouzročiti još više prijevara i utaja u posljednjoj karici distribucijskog lanca, umjesto na početnoj. Prihvatljivije rješenje jest prijenos porezne obveze na sve transakcije B2B. Kao što je to u slučaju uvoza dobara, prijenos porezne obveze PDV-a pritom se prevaljuje s prodavatelja na kupca. Na taj je način realizacija PDV prijevara s nestajućim trgovcem (MTIC) nemoguća jer mu je onemogućeno prijevarno djelovanje u vezi s nedospjelim obvezama PDV-a. Takvo su rješenje predlagale Njemačka i Austrija. Njemačka je otišla korak dalje i predložila prilagodbu Direktivi 2016/112/EZ primjenom prijenosa porezne obveze na sve transakcije B2B iznad 5.000 €. Isto je obračunsko načelo predložila i Austrija, s razlikom iznosa transakcije iznad 10.000 €. Europska komisija nije udovoljila zahtjevima Njemačke i Austrije budući da navedeni prijedlog narušava osnovno načelo obračuna PDV-a i unosi nesigurnost pri njegovom obračunu PDV-a (postojala bi tri različita porezna sustava obračuna PDV-a: osnovni sustav, tretman oporezivanja transakcija unutar EU-a i sustav prijenosa porezne obveze za B2B transakcije). U vezi sa navedenim, može se zaključiti da prijenos porezne obveze ne rezultira sprječavanjem PDV prijevara, nego omogućava izbjegavanje obračuna PDV-a. Jedno od rješenja koje nudi Direktiva Vijeća 2013/42/EU odnosi se na mjeru kojom država članica može kao odgovornu osobu za plaćanje PDV-a za određene isporuke dobara i

usluga (zbog potrebe hitnosti) odrediti primatelja. Ona predstavlja posebnu mjeru za suzbijanje iznenadnih i velikih prijevara koje mogu dovesti do znatnih gubitaka državnog proračuna. Neovisno o mogućnostima provedbe mehanizma brze reakcije, praksa svjedoči o tome da ona nedovoljno pridonosi zaštiti države od kružnih prijevara.

5.2. Rješenja uz pomoć administrativne suradnje

Provođenje predloženih strukturalnih promjena sasvim je nerealno očekivati u skoroj budućnosti jer tome prethodi jednoglasni pristanak svih država članica EU-a, što predstavlja uvjet čije je zadovoljenje na granici nemogućeg. Prije svega, konsenzus među državama članicama teško se postiže ponajviše zbog političkog utjecaja jer i dalje postoji potreba zaštite nacionalnih prihoda svih država članica. Kao primarni uvjet realizacije istog nameće se potreba za administrativnim promjenama u okviru postojećeg sustava PDV-a. Jedan od zahtjeva njegove realizacije odnosi se na obvezu porezne administracije da raspolaže točnim podacima za kontrolu sustava PDV-a (informacije o transakcijama unutar EU-a, brža razmjena informacija i sl.) koji ne zagušuju administrativni sustav ili nameću dodatne obveze njihove obrade. Ključnim se informacijama za uspješno funkcioniranje zajedničkog sustava PDV-a smatra pravodobno informiranje o statusu obveznika PDV-a, kao i poboljšanje kapaciteta poreznih administracija za prikupljanje informacija u slučajevima PDV prijevara. Iako se neprestano poziva na unaprjeđenje i dopunu postojećih instrumenata suradnje sa što više modernih i učinkovitih alata, u isto vrijeme Europska komisija priznaje da države članice nedovoljno koriste već ponuđene opcije. Osim poboljšanja i provedbe novih instrumenata, korištenje postojećih instrumenata trebalo bi biti intenzivnije. Jedan od razloga nedovoljne iskorištenosti postojećih instrumenata jezična je barijera jer se sva korespondencija odvija na engleskom jeziku. Razlozi nedostatne primjene postojećih instrumenta mogu biti povezani i s indirektnom koristi poreznih službenika od prešućivanja informacija o domaćem poreznom obvezniku. Radi zaštite poreznih obveznika, iznos koji bi trebao biti plaćen u drugoj državi članici ostao bi u državi članici nastana poreznog obveznika, a prikupljena sredstva iskorištena u nacionalnom gospodarstvu. Uredba 904/2010 o administrativnoj suradnji i suzbijanju prijevare u području poreza na dodanu vrijednost (u nastavku teksta: Uredba 904/2010) propisuje uvjete suradnje nadležnih tijela država članica, kao i uvjete suradnje s Europskom komisijom. Utvrđena pravila i postupci odnose se na suradnju, razmjenu informacija koje mogu pomoći u ispravnom utvrđivanju PDV-a, praćenju njegove primjene (posebno na transakcije unutar EU-a) i u suzbijanju PDV prijevara. Posebno su propisana

pravila i postupci prikupljanja i razmjene informacija elektroničkim putem. Jedno od rješenja problema inertnosti poreznih administracija pronašlo je svoj put u financijskim poticajima, uvođenjem sustava u kojem bi svaka porezna administracija koja pomaže drugoj državi u otkrivanju PDV prijevара dobila udio u obliku bonusа. Dugo razdoblje od trenutka traženja do dobivanja informacije moguće je skratiti i stimuliranjem zaposlenika sustavom nagrađivanja u obliku povećane plaće ili bonusа. Europska komisija pronašla je rješenje u okviru izmjena i dopuna Uredbe 1798/2003 kojima je rok dostave od tri mjeseca bitno skraćen na mjesec dana, premda je i taj novi rok diskutabilan kad su posrijedi transakcije koje se odnose na PDV prijevera. Europska komisija otišla je korak dalje uspostavom platforme EUROFISC za brzu razmjenu ciljanih informacija, osnovanu Uredbom 904/2010 radi promicanja i olakšavanja multilateralne i decentralizirane suradnje. Ostale oblike međunarodne razmjene čine automatska i spontana razmjena informacija, propisane istom Uredbom. Ništa manje važna nije ni uspostava usporednih nadzora poreznih obveznika, kada su takve kontrole učinkovitije od kontrola samo jedne države. Problem koji se javlja tijekom implementacije sustava razmjene informacija između poreznih administracija očituje se u visokim troškovima implementacije i dugotrajnom procesu prilagodbe. Međutim, prednosti sustava razmjene informacija idu u prilog poreznim obveznicima koji bi tako pravodobno ostvarivali svoja prava. Prevencija prijevera može se provesti i preko PDV identifikacijskog broja (PDV ID) kojeg mora imati svaki porezni obveznik koji sudjeluje u transakcijama unutar EU-a. Iako su djelatnici poreznih tijela, ali i porezni obveznici koji sudjeluju u transakcijama unutar EU-a, obvezni provjeriti status poreznog obveznika s kojim posluju, države članice katkad ne ukidaju PDV ID unatoč sumnji na prijeverna postupanja

5.3. Tehnološka rješenja za suzbijanje poreznih prijevera

Potaknute uznapredovalom informatizacijom, početkom 21. stoljeća uočene su prve MTIC prijevera u vezi s transakcijama s dobrima velike vrijednosti, malog obujma i jednostavnog transporta (mobiteli, čipovi za računala i sl.). Isti pojavnici oblici nalaze se i u transakcijama s uslugama (CO2 i VoIP). Ne samo kao uzročnik MTIC prijevera, tehnologija se može koristiti i kao najučinkovitija protumjera. Predlagana su različita tehnološka rješenja njihova sprječavanja, od kojih vrijedi izdvojiti tri najzanimljivija: VAT locator number (u nastavku teksta: VLN), digital VAT (u nastavku teksta: D-VAT) i Real time VAT (u nastavku teksta: RTvat).

5.3.1. VLN

VLN lako je prilagodljiv PDV sustavu, a predstavlja ciljanu i racionalnu metodu rješavanja problema MTIC i MTEC prijevара. Jedna od najvažnijih karakteristika VLN-a jest nepriznavanje pretporeza onom poreznom obvezniku čiji je isporučitelj na računu imao nevažeći VLN. Svaka karika u lancu, odnosno svaki porezni obveznik na taj bi način imao svoj VLN, a numerički slijed prati dobra (ili usluge) iz početne faze proizvodnje do finalne potrošnje. Sigurnosna kopija VLN sustava može se osigurati preko internetskih stranica ili pozivnog centra. Sličan sustav primjenjuje se u Quebecu gdje je postavljen zaštitni sustav Zappers pri krivotvorenju podataka isporuke dobara i usluga. Dode li do prekida u slijedu VLN broja, porezni obveznik koji slijedi u lancu odmah dobiva informaciju o obvezi plaćanja PDV-a. Na taj se način poreznog obveznika obvezuje na pribavljanje VLN broja koji će mu omogućiti daljnju prodaju dobara, čime se MTIC prijevara onemogućava u korijenu.²⁷

5.3.2. D-VAT

MTIC prijevara može se eliminirati i primjenom certificiranog poreznog programa, uz odgovarajuće promjene zakonskog okvira obračuna PDV-a. Sličan je VLN sustavu jer omogućava praćenje obračuna PDV-a. Program omogućava utvrđivanje točnog iznosa PDV-a za svaku transakciju, povezivanje pretporeza primatelja s obračunatim iznosom PDV-a isporučitelja, kao i točnost u popunjavanju PDV prijave. Korištenje ovog načina trebalo bi biti alternativno, ali u određenim slučajevima u kojima se trguje visokorizičnim dobrima ili uslugama kao dijelom transakcija MTIC prijevара (kao što su dozvole za trgovinu CO₂, VoIP, mobiteli ili računalni čipovi) može se učiniti i obligatornim. Njegova je primjena moguća i u sudskim postupcima u vezi s poreznim obveznicima kojima su slučajevi počinjenih MTIC prijevара već dokazani. Ovaj se sustav primjenjuje u dvadeset i tri zemlje SAD-a.²⁸

²⁷ Cindori S.;Zakarija A., Prevencija prijevара u sustavu poreza na dodanu vrijednost u okvirima europske unije Dostupno na: [file:///C:/Users/Korisnik/Downloads/cindori_zakarija%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Korisnik/Downloads/cindori_zakarija%20(1).pdf)[21.08.2020.]

²⁸ Ainsworth, R. T., VoIP MTIC – VAT Fraud in Voice Over Internet Protocol, 57 Tax Notes Int'l. 1079, 1094, Boston University School of Law Working, Boston, 2010

5.3.3. RTvat

RTvat je programsko rješenje koje omogućava praćenje oporezivanja od datuma računa do datuma plaćanja za isporuke dobara. Primjenjiv je pri kartičnom plaćanju tako da se iznos PDV-a automatski preusmjerava s bankovnog računa u državni proračuna, bez obveze prijavljivanja PDV-a od strane isporučitelja. Osim strukturnih promjena, primjena ovog sustava zahtijeva i znatne proceduralne prilagodbe. U tom bi slučaju bila nužna promjena obračuna PDV-a isporučitelja do trenutka kada je primatelj primio i platio dobra (kada kupac ima pravo na odbitak pretporeza) i primjena obračuna PDV-a koji se temelji na načelu podrijetla (sukladno čl. 402. Direktive 2006/112/ EZ “načelo podrijetla” predviđeno je kao “konačan sustav” PDV-a u EU-u). Međutim, RTvat može biti konstruiran i na načelu odredišta jer određeni broj država izvan EU-a ima pravila vrlo slična RTvat sustavu, iako su primjenjiva samo pri plaćanju kreditnim/debitnim karticama. RTvat može poslužiti i kao uspješan mehanizam protiv drugih vrsta prijevara poput manipulacije podacima o prodaji preko krivotvorenih programa instaliranih u elektronskim blagajnama.²⁹

5.4. Sličnosti i razlike sustava tehnoloških prevencija prijevara

Osim uočenih razlika, značajne su i određene sličnosti navedenih sustava. VLN omogućava poreznim administracijama praćenje pojedinačnih transakcija, dok je RTvat usredotočen na osiguravanje elementa naplate. D-VAT sustav posve je drukčije prirode jer njegova primjena omogućava sigurnost ubiranja PDV-a preko ovjerenih poreznih programa. Neupitna je činjenica da su VLN i D-VAT sustavi pogodni za rješavanje MTIC i MTEC prijevara. Sustav VLN primarno je pod ingerencijom poreznih administracija, dok D-VAT predstavlja alternativno rješenje privatnog sektora. Korištenjem VLN sustava poreznoj je administraciji omogućeno zaustavljanje transakcija blokiranjem izdavanja VLN brojeva, dok kod sustava D-VAT ne mogu intervenirati izravno. RTvat sustav također uključuje sofisticirane alate za analizu MTIC prijevara na temelju analitičkih aplikacija koje koriste trgovačka društva. Od razmotrenih opcija, VLN može ponuditi rješenje za MTIC prijevare samo u određenim sektorima, ali ne može obuhvatiti cjelokupno gospodarstvo EU-a. Sustav D-VAT ima pozitivan učinak na usklađenost PDV-a, ali ne rješava problem MTIC prijevara, uz to što je uvođenje digitalnog sustava vrlo skupo, posebno za mala i srednja trgovačka društva.

²⁹ Ainsworth, op. cit. u bilj. 23, str. 28.

Iz navedenog proizlazi da je najbolji način prevencije MTIC prijevara te ograničenja i suzbijanja PDV prijevara općenito, RTvat sustav. Osim što su u njemu inkorporirani svi sigurnosni mehanizmi PDV sustava, sprječava i rizik naplate. Temelji se na načelu naplate transakcija preko banaka, što je uobičajena metoda plaćanja B2B transakcija i, sve češće, B2C transakcija. Takav sustav zahtijeva pravodobno utvrđivanje porezne obveze, a primatelj može odbiti pretporez tek nakon izvršene obvezne uplate PDV-a od strane isporučitelja³⁰

³⁰ Cindori S.;Zakarija A., Prevencija prijevara u sustavu poreza na dodanu vrijednost u okvirima europske unije Dostupno na: [file:///C:/Users/Korisnik/Downloads/cindori_zakarija%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Korisnik/Downloads/cindori_zakarija%20(1).pdf)[21.08.2020.]

6. INSTITUCIJE I ORGANIZACIJE U BORBI PROTIV PRIJEVARA

PDV prijevare predstavljaju jedan od najvećih poreznih problema u EU-u do kojih dolazi u trenutku nastanka obveze plaćanja PDV-a prodajom dobara na domaćem tržištu i kupljenih u drugoj državi članici, dok se ta ista obveza ne iskazuje i/ili ne podmiruje. Predmet PDV prijevare sve više postaju dobra u digitalnom obliku (certifikati i dozvole), a očekuje se postupni prelazak i na tržište usluga. Porezne prijevare s takvim vrstama dobara/usluga teško je otkriti tradicionalnim nadzornim metodama zbog specifičnosti trgovanja. Budući da korupcija samim svojim postojanjem smanjuje otpor organiziranom kriminalu i pravosuđe čini nedjelotvornim, zemlje su morale osnovati određene institucije kako bi se suprotstavile korupciji i organiziranom kriminalu na što učinkovitiji i efikasniji način te samim time zaštitite i svoje temeljne društvene vrijednosti. U Hrvatskoj u borbi protiv prijevare od najveće su važnosti: Državno odvjetništvo Republike Hrvatske (DORH), Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminala (USKOK), te odjeli Ministarstva financija za nadzorne aktivnosti.

6.1. DORH – Državno odvjetništvo Republike Hrvatske

Ustav Republike Hrvatske u članku 125. u stavku 1. uređuje položaj i ovlasti državnog odvjetništva. Prema toj odredbi Ustava državno odvjetništvo je samostalno i neovisno pravosudno tijelo ovlašteno i dužno postupati protiv počinitelja kaznenih djela i drugih kažnjivih djela, poduzimati pravne radnje radi zaštite imovine Republike Hrvatske te podnositi pravna sredstva za zaštitu Ustava i prava. Državno odvjetništvo obavlja svoje ovlasti na osnovi Ustava, zakona, međunarodnih ugovora koji su dio pravnog poretka Republike Hrvatske i drugih propisa donesenih sukladno Ustavu, međunarodnom ugovoru i zakonu Republike Hrvatske.³¹

Prema Zakonu o državnom odvjetništvu državno je odvjetništvo vertikalno hijerarhijski strukturirana organizacija na čijem je čelu Glavni državni odvjetnik Republike Hrvatske. Glavni državni odvjetnik je odgovoran za rad cjelokupnog državnog odvjetništva, upravlja državnim odvjetništvom i zastupa državno odvjetništvo. Ujedno obavlja poslove iz nadležnosti Državnog odvjetništva Republike Hrvatske i upravlja Državnim odvjetništvom Republike Hrvatske. S obzirom na ovakvo ustrojstvo državnog odvjetništva viši državni

³¹ Dostupno na: <http://www.dorh.hr/Default.aspx?sec=30> [23.08.2020.]

odvjetnik može nižem državnom odvjetniku davati obvezne upute za rad kada je to potrebno radi zakonitog i jedinstvenog obavljanja funkcije, a kada je nužno, takve se upute mogu odnositi i na postupanje u pojedinom slučaju. Viši državni odvjetnik može preuzeti obavljanje pojedinih poslova za koje je nadležan niži državni odvjetnik (avokacija), a može, u skladu sa zakonom, ovlastiti nižeg državnog odvjetnika da postupa u pojedinom slučaju ili da obavi određene radnje iz nadležnosti drugog nižeg državnog odvjetnika (delegacija). Zavisno od veličine državnog odvjetništva državni odvjetnik obavlja državnoodvjetničke poslove sam ili ima jednog ili više zamjenika. Zamjenik državnog odvjetnika ovlašten je, kada zamjenjuje državnog odvjetnika, obavljati u postupku pred sudom ili drugim državnim tijelom sve radnje za koje je po zakonu ovlašten državni odvjetnik. To je ustavno i zakonsko određenje državnog odvjetništva. Međutim, državno odvjetništvo je i više od onog što je u Ustavu navedeno. Čvrsto smo opredijeljeni zajedničkim naporima, timskim radom s drugim državnim tijelima, kojima je to isto posao, stvoriti uvjete za puno funkcioniranje pravne države, zaštitu temeljnih ljudskih prava i sloboda i zaštitu temeljnih interesa Republike Hrvatske. Ostvarenje ovih ciljeva nije jednostavno, to je složen i dugotrajan posao koji zahtijeva puno zalaganje svih zaposlenih u državnom odvjetništvu, ali i pomoć i podršku društva u cjelini.

U Republici Hrvatskoj poslove vezane za progon počinitelja kaznenih djela i drugih kažnjivih djela, zaštitu imovine Republike Hrvatske i zaštitu zakonitosti, uz Državno odvjetništvo Republike Hrvatske (DORH), obavlja i 15 županijskih državnih odvjetništava, 25 općinskih državnih odvjetništava i Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (USKOK). U svim državnim odvjetništvima je 2014. godine bilo zaposleno 1636 osoba od toga 604 državnih odvjetnika i zamjenika državnih odvjetnika, 918 službenika i 114 namještenika. Unutarnja struktura državnih odvjetništava većinom obuhvaća kaznene i građansko-upravne odjele, dok Državno odvjetništvo Republike Hrvatske ima četiri odjela (Kazneni odjel, Građansko-upravni odjel, Odjel za unutarnji nadzor i Odjel za međunarodnu pravnu pomoć i suradnju). Glavni državni odvjetnik može za županijsko ili općinsko državno odvjetništvo odrediti osnivanje istražnog odjela.

Na čelu državnog odvjetništva Republike Hrvatske je Glavni državni odvjetnik. Na čelu županijskih državnih odvjetništava su županijski državni odvjetnici, a na čelu općinskih državnih odvjetništava općinski državni odvjetnici. Uz županijska i općinska državna odvjetništva zakonom je osnovan Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta

kao posebno državno odvjetništvo. Na čelu odjela su voditelji odjela. Voditelj odjela, odnosno odsjeka zajedno sa svim dužnosnicima odgovoran je za rad odjela, odnosno odsjeka.³²

Kazneni odjel državnog odvjetništva nadležan je za postupanje protiv počinitelja kaznenih djela i drugih kažnjivih radnji. Unutar kaznenog odjela u većim državnim odvjetništvima mogu se osnovati odsjeci kao stručna tijela od najmanje tri zamjenika državnog odvjetnika specijalizirana za određenu vrstu kaznenopravne problematike (npr. odsjek za opći kriminalitet, odsjek za krvne delikte, odsjek za gospodarski kriminalitet, odsjek za prometni kriminalitet, odsjek za kriminalitet maloljetnika itd.). U državnim odvjetništvima kaznenim odjelom i odsjekom upravlja voditelj. Voditelj odjela i odsjeka je zamjenik državnog odvjetnika određen godišnjim rasporedom poslova. Voditelj odjela i odsjeka raspoređuje u rad kaznene predmete i brine o urednom i pravodobnom obavljanju svih poslova.

Građansko-upravni odjeli državnih odvjetništava ovlašteni su poduzimati pravne radnje radi zaštite imovine Republike Hrvatske i podnositi pravna sredstva za zaštitu Ustava i zakona. Ovi odjeli zastupaju Republiku Hrvatsku u postupcima pred sudovima i upravnim tijelima i štite njene imovinsko pravne interese.

Glavni državni odvjetnik može za županijsko ili općinsko državno odvjetništvo odrediti osnivanje istražnog odjela. Državni odvjetnik imenuje voditelja istražnog odjela, vodeći računa o njegovim sposobnostima vođenja prethodnog kaznenog postupka i ostvarivanja u tom dijelu postupka prava i dužnosti državnog odvjetnika, propisanih u čl. 38. st. 2. Zakona o kaznenom postupku. Zamjenici u istražnom odjelu provode dokazne radnje za koje postoji opasnost od odgode, na prijedlog državnog odvjetnika ili zamjenika koji je zadužen spisom provode pojedine dokazne radnje u predmetima u kojima se ne provodi istraga, po odluci državnog odvjetnika i uz dogovor sa zamjenikom koji je zadužen za predmet provode pojedine dokazne radnje tijekom istrage te pružaju pravnu pomoć drugim državnim odvjetništvima i sudjeluju u postupcima međunarodne pravne pomoći. Stvarna i mjesna nadležnost državnog odvjetništva određuje se prema odredbama zakona kojima se utvrđuje nadležnost sudova pred kojima izvršavaju svoje ovlasti, ako člancima Zakona o državnom odvjetništvu nije drukčije određeno. Zakonom o područjima i sjedištima državnih odvjetništava ustanovljuju se županijska i općinska državna odvjetništva i utvrđuju njihova područja te određuju sjedišta u kojima će djelovati. Osim navedenih zakona nadležnost

³² Dostupno na: <http://www.dorh.hr/Default.aspx?sec=30> [23.08.2020.]

građansko-upravnih odjela propisana je i drugim zakonima.³³ Unutarnji ustroj državnog odvjetništva kao cjeline je određen Zakonom o državnom odvjetništvu. Unutar državnog odvjetništva osnovana su i rade:

- 25 općinskih državnih odvjetništava
- 15 županijskih državnih odvjetništava
- Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta
- Državno odvjetništvo Republike Hrvatske

Sva gore navedena državna odvjetništva su dio državnog odvjetništva kao samostalnog i neovisnog pravosudnog tijela. Često se u javnosti za državna odvjetništva koristi naziv "DORH" i kada se upotrijebi ta kratica tada se tvrdi da je tu radnju poduzelo Državno odvjetništvo Republike Hrvatske čije je sjedište u Zagrebu, Gajeva 30a. U pravilu to nije točno, DORH ne odbacuje kaznene prijave i ne podnosi istražne zahtjeve ili podiže optužnice već to rade općinska i županijska državna odvjetništva. Korektno je navesti ime državnog odvjetništva koje je poduzelo tu radnju, i to se može također navesti kraticom:

- za Općinsko državno odvjetništvo u Zagrebu, što mu je puni naziv, možemo navesti kraticu ODO Zagreb,
- za Županijsko državno odvjetništvo u Zagrebu možemo upotrijebiti kraticu ŽDO Zagreb,
- kratica za Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta kao posebno državno odvjetništvo je USKOK.

Prema Zakonu o državnom odvjetništvu državno je odvjetništvo vertikalno hijerarhijski strukturirana organizacija na čijem je čelu Glavni državni odvjetnik Republike Hrvatske. Uz Državno odvjetništvo Republike Hrvatske i USKOK, organizacija državnog odvjetništva obuhvaća 15 županijskih državnih odvjetništava (Bjelovar, Dubrovnik, Karlovac, Osijek, Pula, Rijeka, Sisak, Slavonski Brod, Split, Šibenik, Varaždin, Velika Gorica, Vukovar, Zadar, Zagreb) i 25 općinskih državnih odvjetništava.

³³ Dostupno na: <http://www.dorh.hr/Default.aspx?sec=30> [18.08.2020.]

Slika 1: Ustroj državnog odvjetništva

Izvor: Dostupno na: <http://www.dorh.hr/Default.aspx?sec=30>[18.08.2020.]

6.2. Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta-USKOK

USKOK je skraćeni naziv za Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta. Ured je posebno državno odvjetništvo, specijalizirano za progon korupcije i organiziranog kriminaliteta, sa sjedištem u Zagrebu, a nadležan je za područje cijele Republike Hrvatske. USKOK je osnovan 2001. godine Zakonom o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta. Navedeni Zakon je stupio na snagu 19. listopada 2001. godine, a Ured je počeo s radom 3. prosinca 2001. godine.³⁴

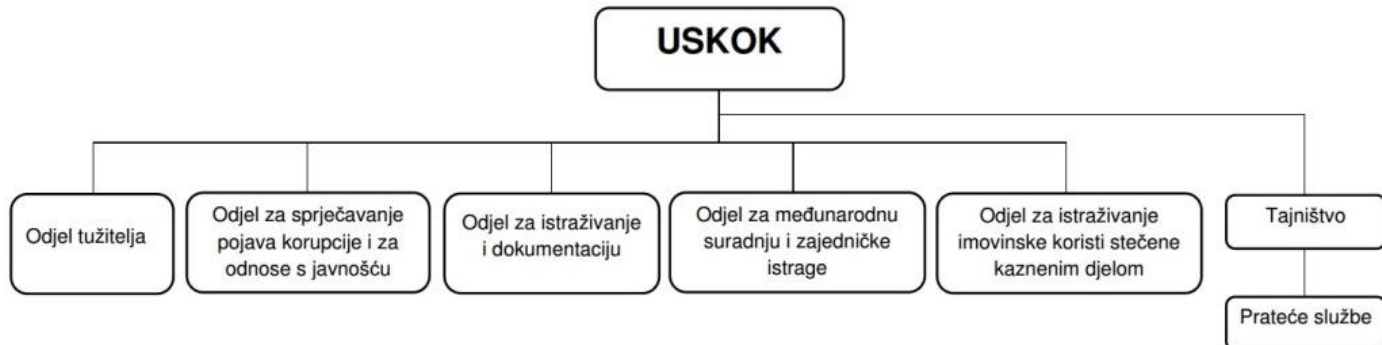
Vlada Republike Hrvatske je, predlažući Zakon o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, htjela osnivanjem jednog specijaliziranog tijela napraviti radikalni rez u suzbijanju korupcije. Istovremeno je htjela stvoriti učinkovito tijelo za djelovanje na području cijele države u suzbijanju organiziranog kriminaliteta, praćenje pojavnosti organiziranog kriminaliteta i, u suradnji sa sličnim tijelima iz drugih država, suradnju na suzbijanju transnacionalnog organiziranog kriminaliteta. USKOK je osnovan jer postojeća mreža državnih odvjetništava i njihova nadležnost za postupanje u slučajevima koruptivnih kaznenih djela i kaznenih djela iz sfere organiziranog kriminala nije bila prikladna. Velika opasnost i izuzetno štetna djelovanja takvih oblika kriminaliteta za društvo u cjelini zahtijevala su djelotvornije rješenje u vidu osnivanja specijaliziranog tijela koje bi uz represivnu funkciju osiguralo i preventivno djelovanje. Hrvatska je osnivanjem USKOK-a ujedno ispunila i obveze preuzete ratificiranjem Kaznenopravne konvencije o korupciji (NN-MU 11/00) i Konvencije Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog

³⁴ Dostupno na: <http://www.dorh.hr/Default.aspx?sec=607>[18.08.2020.]

kriminaliteta (NN-MU 14/02 objava 13/03) koje su, sukladno Ustavu Republike Hrvatske, postale dio unutarnjeg hrvatskog pravnog poretka.

Poslove državnog odvjetništva u USKOK-u obavljaju Ravnatelj koji upravlja radom Ureda i zamjenici Ravnatelja. Ravnatelj i njegovi zamjenici raspoređuju se na rad u USKOK iz reda državnih odvjetnika i zamjenika državnih odvjetnika. Ravnatelja na mandat od četiri godine imenuje Glavni državni odvjetnik uz prethodno mišljenje ministra nadležnog za poslove pravosuđa i mišljenja kolegija Državnog odvjetništva Republike Hrvatske. Zamjenike Ravnatelja na rad u Ured raspoređuje Glavni državni odvjetnik na prijedlog Ravnatelja, također na vrijeme od četiri godine. Nakon isteka mandata Ravnatelj i njegovi zamjenici mogu biti ponovno imenovani ili, u suprotnom, vraćeni u državna odvjetništva u kojima su radili prije raspoređivanja na rad u USKOK. Ravnatelj USKOK-a i svi zamjenici Ravnatelja, zbog ozbiljnosti i složenosti posla kojim se bave, prije imenovanja podliježu sigurnosnim provjerama i provjerama imovnog stanja. Provjerama podliježu sve osobe zaposlene u Uredu, uključujući i službenike i namještenike.

Slika 2: Ustroj

Izvor: <http://www.dorh.hr/Default.aspx?sec=606> [18.08.2020.]

Poslove državnog odvjetništva u Uredu obavljaju Ravnatelj i zamjenici Ravnatelja. Sjedište Ureda je u Zagrebu. Ured u svom sastavu ima:³⁵

- Odjel tužitelja
- Odjel za sprječavanje pojava korupcije i za odnose s javnošću
- Odjel za istraživanje i dokumentaciju
- Odjel za međunarodnu suradnju i zajedničke istrage

³⁵Dostupno na: <http://www.dorh.hr/Default.aspx?sec=607> [18.08.2020.]

- Odjel za istraživanje imovinske koristi stečene kaznenim djelom
- tajništvo
- prateće službe

6.3. Odjeli Ministarstva financija za nadzorne aktivnosti

Kada je riječ o institucijama i organizacijama u borbi protiv prijevara od velike je važnosti Porezna uprava. Porezna uprava jeste uprava koja je organizirana u sastavu ministarstva financija pod nazivom Ministarstvo financija, Porezna uprava i sastoji se od Središnjeg ureda, područnih i ispostave područnih ureda. Njena temeljna zadaća je primjena poreznih propisa te propisa o plaćanju poreznih obveznika, ali uz svoju temeljnu zadaću porezna uprava obavlja i mnoge druge stručne i upravne poslove koji su propisani Zakonom o Poreznoj upravi. Ministarstvo financija obavlja sljedeće nadzorne aktivnosti: ³⁶

- porezni nadzor
- carinski nadzor
- financijski inspektorat
- ured za sprječavanje pranja novca
- proračunski nadzor.

Uredbom Vijeća (EU) o administrativnoj suradnji i suzbijanju prijevare u području PDV-a propisana su nova pravila u suradnji među državama članicama te je na taj način omogućeno izravno učešće inspektora iz drugih država članica u provođenju poreznog nadzora na području pojedine države članice. Također, uključivanjem Hrvatske u jedinstveno europsko tržište ona je imala zadatak integriranje nadzora transakcija koje se odvijaju na tom tržištu u domaći nadzor ubiranja PDV-a.

Porezna uprava provodi:³⁷

- provjeru - postupak koji provode službenici u ispostavama radi utvrđivanja određene činjenice bitne za oporezivanje;
- neizravni nadzor - postupak koji provode službenici u ispostavama radi utvrđivanja činjenica bitnih za oporezivanje, kontrolom prikupljenih podataka i dokumentacije dostavljene od poreznog obveznika i drugih osoba;

³⁶ Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-2507/2507>[21.08.2020.]

³⁷ Dostupno na: <https://www.porezna-uprava.hr/Stranice/Naslovnica.aspx>[19.08.2020.]

- porezni nadzor - postupak koji provode ovlaštene službenici radi utvrđivanja činjenica bitnih za oporezivanje neposredno kod poreznih obveznika i drugih osoba.

Nadzor je uređen trima načela i to: načelom zakonitosti, načelom materijalne istine te načelom učinkovitosti i ekonomičnosti. Njegovi sudionici su porezna uprava i porezni obveznici tj. njihovi predstavnici/zastupnici o čijim se pravima/obavezama rješava u samom nadzoru dok ga obavljaju porezni revizori i inspektori te ostali državni službenici koji su za to ovlaštene. Predmet poreznog nadzora može biti provjera jedne ili više vrsta poreza u jednom ili više razdoblja oporezivanja, provjera činjenica koje nisu u vezi s djelatnošću kod poduzetnika fizičkih osoba, provjera odnosa između vlasnika društva i društva kod trgovačkih društava. U Općem poreznom zakonu definirano je da obavijest o poreznom nadzoru mora biti dostavljena poreznom obvezniku najkasnije osam dana prije njegovog početka iako postoji i slučaj kada to nije potrebno i to kada se smatra da bi se obaviješću ugrozila njegova svrha.³⁸

Porezni nadzor nije vremenski ograničen te može trajati od svega nekoliko dana pa čak i do nekoliko mjeseci, a sve to ovisi o samom poreznom obvezniku koji sudjeluje u nadzoru, o vrsti kao i broju porezu koji se nadziru u postupku, razdoblju oporezivanja koje se smatra predmetom nadzora te u konačnici i samoj suradnji poreznog obveznika i sl. Porezni nadzor se može obavljati u razdoblju za koje nije nastupila zastara prava na utvrđivanje porezne obveze koja nastupa za tri godine računajući i od dana kada je obavezna primjena zakonskih i drugih propisa potpuno i točno utvrđivanje činjenica važnih za oporezivanje što kraći rok i što manji troškovi obavljanja nadzora počela teći, a ne može se provoditi i obavljati za razdoblja koja su već bila obuhvaćena nadzorom nekog poreznog tijela po istoj vrsti poreza. Sam tijekom nadzora započinje upoznavanjem osobe ovlaštene za nadzor i poreznog obveznika uz predodjenje službene iskaznice od strane ovlaštene osobe i obično se obavlja tijekom uobičajenog radnog vremena. Zatim ovlaštena osoba obavlja nadzor na način da pridaje jednaku važnost svim bitnim činjenicama iz postupka neovisno o tome kako one djeluju na poreznog obveznika odnosno da li su na njegovu korist ili štetu. Kao što kaže i načelo učinkovitosti i ekonomični porezni nadzor treba što je moguće više usmjeriti na bitne činjenice, one činjenice koje mogu konačno povećati/smanjiti poreznu obvezu te na taj način samo trajanje treba svesti na što je moguće kraći rok. Ako tijekom poreznog nadzora porezno tijelo uoči sumnju o tome da je porezni obveznik počinio kazneno djelo ili prekršaj tada je

³⁸ NN 115/16, Opći porezni zakon, čl.120.

ono obvezno podnijeti prijavu nadležnom tijelu. Porezno tijelo tada ima mogućnost rješenjem zabraniti daljnji rad poreznom obvezniku i to kada: ne izdaje račune, ne iskazuje isporuke dobara i usluga preko naplatnog uređaja, ne vodi poslovne knjige i evidencije radi oporezivanja prema propisima koji se primjenjuju u RH, odbija sudjelovati u poreznom postupku, kada se ne odazove na poziv poreznog tijela i kada ne dopusti obavljanje poreznog nadzora.³⁹ Zabrana daljnjeg rada može biti od petnaest dana pa do šest mjeseci ovisno o vrsti i težini kaznenog dijela ili prekršaja. U konačnici rješenje u poreznom nadzoru predstavlja porezni akt koji se donosi ako su utvrđene nezakonitosti glede obračunavanja, evidentiranja, prijavljivanja i plaćanja poreza.

Carinski prihodi čine iznimno velik dio ukupnih prihoda državnog proračuna te je stoga u tu svrhu nužno potreban i carinski nadzor. U samoj strukturi tih carinskih prihoda nalaze se: prihodi od trošarina, posebnih poreza, carina i carinskih pristojba, PDV -a pri uvozu, te ostali prihodi poput novčanih kazni, carinskih pristojbi u gotovom novcu, manipulativni troškovi i ostali. Carinska uprava u RH predstavlja upravnu organizaciju koja se nalazi u sastavu Ministarstva financija te koja priprema stručne podloge za utvrđivanje kako ekonomske tako i razvojne politike u području carinskog i trošarinskog sustava, te sustava carinske i izvancarinske zaštite. Neki od poslova carinske uprave su i: organizacija i nadzor rada carinske službe, praćenje i obrađivanje podataka o izvozu, uvozu i provožu, obavljanje devizno-valutne kontrole u međunarodnom putničkom prometu s inozemstvom, sprječavanje i otkrivanje carinskih i deviznih prekršaja i prekršaja u pogledu trošarina i posebnih poreza i kaznena djela u carinskim i trošarinskim stvarima te posebnih poreza, obavljanje poslova koji se odnose na zapošljavanje, položaj, prava, obveze i odgovornosti djelatnika Carinske uprave, vođenje upravnog i prekršajnog postupka zbog povreda carinskih i trošarinskih propisa i propisa o posebnim porezima, te podnosi zahtjeve i poduzima druge radnje za provedbu prekršajnog i kaznenog postupka suradnja s inozemnim carinskim službama i međunarodnim organizacijama u rješavanju carinskih pitanja te drugi poslovi.

Ustrojstvo Carinske uprave sastoji se od središnjeg ureda i područnih carinskih ureda. Središnji ured sastoji se od jedanaest sektora od kojih su: sektor za zajedničke poslove, sektor za europske poslove i međunarodnu suradnju, sektor za unutarnji nadzor i kontrolu, sektor za upravljanje ljudskim potencijalima i pravne poslove, sektor za financije, sektor za carinski sustav i procedure, sektor za trošarine i posebne poreze, sektor za carinsku tarifu, vrijednost i

³⁹ NN 115/16, Opći porezni zakon, čl.124

podrijetlo, sektor za nadzor, sektor za informacijski sustav te sektor za carinski laboratorij. Središnji ured se vezuje uz poslove organiziranja, usmjeravanja i nadziranja rada službe i ustrojstvenih jedinica ali i prati razvoj i ostvarivanje ciljeva kao što i sudjeluje u izradi plana prijedloga proračuna i plana rashoda. Za razliku od središnjeg ureda područni carinski uredi se osnivaju prema potrebama u gospodarskim i prometnim središtima i to za obavljanje svih ili samo nekih poslova iz djelokruga. Trenutno u RH imamo četiri Područna carinska ureda i to u Zagrebu, Rijeci, Osijeku i Splitu.

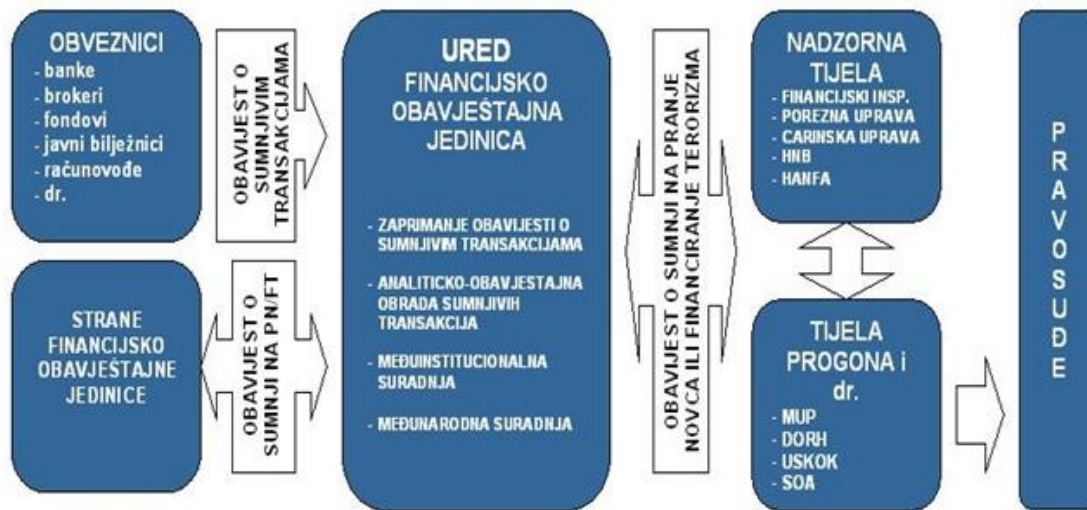
Kod zaštite financijskog sustava RH od velike je važnosti Financijski inspektorat. Financijski inspektorat je upravna organizacija u sastavu Ministarstva financija koja nadzire primjenu propisa u području sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma, te na području deviznog poslovanja i pružanja usluga platnog prometa i prijenosa novca. Ustrojstvo, djelokrug, nadležnost i ovlasti Financijskog inspektorata uređeni su Zakonom o Financijskom inspektoratu RH, a samo sjedište inspektorata nalazi se u Zagrebu. Za pomoć obveznicima provođenja Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma Financijski inspektorat izdao je revidirane i dopunjene Opće smjernice koje se primjenjuju od 13. srpnja 2015. godine, a predmet revizije bili su postupci utvrđivanja stvarnog vlasnika klijenata, stranih politički izloženih osoba, složenih i neobičnih transakcija te sprječavanja zlouporabe novih tehnologija za pranje novca i financiranje terorizma. Kod inspektorata treba uzeti u obzir da su prilikom provedbe nadzora i prikupljanju dokaza sve pravne i fizičke osobe, zatim državna tijela, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, te pravne osobe s javnim ovlastima dužne ovlaštenoj osobi iz Financijskog inspektorata na njezin zahtjev dostaviti sve potrebne podatke i dokumentaciju koje prikupljaju ili s kojima raspolažu. Aktivnosti Financijskog inspektorata :⁴⁰

- obavlja upravne i druge stručne poslove koji se odnose na međunarodnu suradnju i kontakt s međunarodnim organizacijama iz svog područja djelovanja,
- sudjeluje u radu odgovarajućih međunarodnih organizacija, radnih skupina i odbora,
- obavlja poslove i aktivnosti iz svog djelokruga oko priprema za pridruživanje RH EU,
- analizira i sudjeluje u harmoniziranju financijskog zakonodavstva i zakonodavstva o sprječavanju pranja novca RH sa zakonodavstvom EU,
- razmjenjuje podatke sa srodnim inozemnim službama itd.

⁴⁰ Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-2507/ustrojstvo-84/financijski-inspektorat/591> [22.08.2020.]

U sastavu Ministarstvu financija osnovan je Ured za sprječavanje pranja novca kao samostalna, unutarnja i ustrojstvena jedinica. Osnovan je na temelju Zakona o sprječavanju pranja novca i služi kao financijsko-obavještajna jedinica administrativnog tipa. O radu Ureda za sprječavanje pranje novca Ministarstvo financija podnosi Vladi RH godišnje izvješće.

Slika 4: Ured za sprječavanje pranja novca

Izvor: <https://iis3.globaldizajn.hr/mfin.gov.hr/o-ministarstvu/ustrojstvo-84/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>[22.08.2020.]

Proračunski nadzor je inspekcijski nadzor zakonitosti, svrhovitosti i pravodobnosti korištenja proračunskih sredstava, pravodobnosti i potpunosti naplate prihoda i primitaka iz nadležnosti proračunskih korisnika i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te inspekcijski nadzor pridržavanja i primjene zakona i drugih propisa koji imaju utjecaj na proračunska sredstva i sredstva iz drugih izvora, bilo da se radi o prihodima/primicima, rashodima/izdacima, povratima, imovini ili obvezama. Obuhvaća nadzor računovodstvenih, financijskih i ostalih poslovnih dokumenata te pregled poslovnih prostorija, zgrada, predmeta, robe i drugih stvari u skladu sa svrhom inspekcijskog nadzora. Ministarstvo financija obavlja proračunski nadzor proračunskih i izvanproračunskih korisnika državnog proračuna, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i njihovih proračunskih i izvanproračunskih korisnika trgovačkih društava te drugih pravnih i fizičkih osoba koje dobivaju sredstva iz proračuna i financijskih planova izvanproračunskih korisnika kao i nadzor korištenja kreditnih sredstava s osnove jamstva države i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Financijski nadzor je inspekcijski nadzor zakonitosti financijsko-materijalnog poslovanja, a provodi se kod: trgovačkih društava čiji je većinski član Republika Hrvatska ili jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave čiji imatelj dionica ili poslovnih udjela jest Republika Hrvatska ili jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave koja pritom ima odlučujući utjecaj na upravljanje ili u odnosu na koju Republika Hrvatska ili jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave ima osnivačka i vlasnička prava; trgovačkih društava koja se nalaze na popisu pravnih osoba od posebnog državnog interesa; pravnih osoba s javnim ovlastima. Financijski nadzor obuhvaća nadzor financijske, računovodstvene i ostale poslovne dokumentacije u skladu s predmetom nadzora.⁴¹

⁴¹ Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/nadzorne-aktivnosti-521/proracunski-nadzor-594/594>[23.08.2020.]

7. ZAKLJUČAK

Sva poduzeća susreću se s prijevarama neovisno o djelatnosti kojom se bave, njihovoj veličini i lokaciji poduzeća. Prijevare s PDV-om ozbiljan su problem i za države članice EU-a i za Republiku Hrvatsku, jer prouzročuju gubitak najvećeg dijela prihoda proračuna država. Hrvatska je ulaskom u EU postala izložena kružnim prijevarama koje su karakteristične za poslovanje na jedinstvenom europskom tržištu. Kružne prijevare definiraju se kao način organiziranog i sustavnog izvlačenja novca iz državnog proračuna iskorištavanjem nedostataka europskog poreznog sustava. U praksi posljednjih nekoliko godina praćenje i suzbijanje kružnih prijevara postaje sve zahtjevnije iz razloga jer su sve više zastupljene prijevare u području nematerijalne imovine. U cilju suzbijanja i prevencije kružnih prijevara Hrvatska treba primjenjivati iskustva i znanja uspješnih zemalja EU-a. Kod otkrića početnih znakova kružne prijevare potrebno je provesti plan istrage. Planom se utvrđuje da li postoji dovoljan broj činjenica što bi u konačnici potvrdilo postojanje prijevara. Kako bi se pravovremeno otkrile porezne prijevare, Ministarstvo financija Republike Hrvatske ustrojilo je Samostalni sektor za otkrivanje poreznih prijevara čiji je osnovni cilj prepoznati rizične fizičke i pravne osobe, prikupiti i obraditi podatke u postupku dubinske analize te izvijestiti nadležna tijela radi daljnjeg postupanja.

LITERATURA

KNJIGE:

1. Ainsworth, R. T., VoIP MTIC – VAT Fraud in Voice Over Internet Protocol, 57 Tax Notes Int'l. 1079, 1094, Boston University School of Law Working, Boston, 2010
2. Jelčić, B.; Lončarić-Horvat, O.; Šimović, J.; Arbutina, H.; Mijatović, N., Financijsko pravo i financijska znanost, Narodne novine, Zagreb, 2008.
3. Raspudić, R. (2004) „Kriminalne zlouporabe sustava PDV-a“, Porezni vjesnik, Zagreb
4. Vitezić, N. (2001). Uloga internih revizora u sprječavanju prijevara i pogrešaka, Zagreb

ZNANSTEVNI I STRUČNI RADOVI:

5. Bejaković P.; Organizirani kriminal umiješan u prijevare i utaje poreza, Dostupno na: <https://www.ijf.hr/upload/files/file/PV/2016/1/bejakovic.pdf>
6. Budimir, N. (2016.) Forenzično računovodstvo i njegova uloga u otkrivanju računovodstvenih prijevara. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/160997>
7. Cindori S.; Zakarija A., Prevencija prijevara u sustavu poreza na dodanu vrijednost u okvirima europske unije, Dostupno na: [file:///C:/Users/Korisnik/Downloads/cindori_zakarija%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Korisnik/Downloads/cindori_zakarija%20(1).pdf)
8. Dorić Škeva A. i Ramljak G. (2015.) Uloga analize rizika u sprječavanju PDV prijevara Dostupno na: <http://www.ijf.hr/upload/files/file/PV/2015/11/doric.pdf>
9. Podlipnik, J. (2012) „Missing trader intra community and carousel VAT frauds“, Croatian Yearbook of European Law & Policy, Dostupno na: [file:///C:/Users/Korisnik/Downloads/CYELP_Vol_8_17%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/Korisnik/Downloads/CYELP_Vol_8_17%20(3).pdf)
10. Vuletić I.; Nedić T., Računalna prijevare u hrvatskom kaznenom pravu Zb. Prav. fak. Sveuč. Rij. (1991) v. 35, br. 2, 679-692 (2014), Dostupno na: file:///C:/Users/Korisnik/Downloads/Vuletic_Nedic.pdf

INTERNET:

11. Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Dostupno na: <http://www.dorh.hr/Default.aspx?sec=30>

12. Lukša B. (2016.) Porezi - Kako se zaštititi od kružnih prijevara s PDV-om, Dostupno na: <https://lider.media/preporuceno/porezi-kako-se-zastititi-od-kruznih-prijevara-s-pdv-om-125743>
13. Ministarstvo financija, Dostupno na: www.mfin.hr
14. Porezna uprava ,Dostupno na: <https://www.porezna-uprava.hr/Stranice/Naslovnica.aspx>